

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Magdaléna Struhárová

**Individuálna sťažnosť na porušenie ľudských práv na základe
Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných
slobôd pred Európskym súdom pre ľudské práva**

*The Individual Petition for Violating Human Rights according to The European
Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms before The
European Court on Human Rights*

Diplomová práca

Olomouc 2011

Udelenie súhlasu so spracovaním osobných údajov

V súlade s ustanovením § 5 zákona č. č.101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, v znení neskorších predpisov, udeľujem Univerzite Palackého v Olomouci súhlas so spracovaním svojich osobných údajov ku študijným a vedeckým účelom týkajúcich sa tejto diplomovej práce.

Magdaléna Struhárová

Prehlasujem, že som diplomovú prácu na tému Individuálna sťažnosť na porušenie ľudských práv na základe Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd pred Európskym súdom pre ľudské práva vypracovala samostatne a citovala som všetky použité zdroje.

V Olomouci dňa 31. 3. 2011

.....

Rada by som poďakovala Mgr. Ondrejovi Hamuľákovi za jeho cenné pripomienky, rady a podnety, ktoré mi pomohli pri spracovaní zvolenej témy.

Veľké poďakovanie patrí aj mojim rodičom za všetku podporu a pomoc, nielen počas štúdia.

Obsah

ÚVOD.....	7
1. ĽUDSKÉ PRÁVA A ROZMANITÉ SPÔSOBY ICH OCHRANY	9
1.1. Úvod do teórie ľudských práv	9
1.2. Systémy ochrany ľudských práv	10
2. EURÓPSKY DOHOVOR O OCHRANE ĽUDSKÝCH PRÁV A ZÁKLADNÝCH SLOBÔD	14
2.1. Formovanie potreby ľudsko-právneho dokumentu.....	14
2.2. Štruktúra a obsah Dohovoru	15
2.3. Rozsah aplikácie Dohovoru a jeho protokolov	16
2.3.1. Územná aplikácia Dohovoru	16
2.3.2. Vecná aplikácia Dohovoru	16
2.3.3. Osobná aplikácia Dohovoru.....	17
2.3.4. Časová aplikácia Dohovoru	18
3. INDIVIDUÁLNA SŤAŽNOSŤ K EURÓPSKEMU SÚDU PRE ĽUDSKÉ PRÁVA.....	19
3.1. Úvod do problematiky individuálnej sťažnosti.....	19
3.1.1. Vývoj práva na podanie sťažnosti.....	20
3.1.2. Formálny postup pri podávaní sťažnosti	21
3.2. Rozsah prijateľnosti inštitútu individuálnej sťažnosti	23
3.2.1. Aktívne legitimovaný subjekt	24
3.2.2. Status osoby poškodenej (obete).....	27
3.2.3. Strata postavenia poškodenej osoby.....	30
3.2.4. Pasívne legitimovaný subjekt	32
3.2.5. Zhrnutie.....	33
3.3. Podmienky prijateľnosti individuálnej sťažnosti	34
3.3.1. Pravidlo vyčerpania vnútroštátnych prostriedkov nápravy	34

3.3.2.	<i>Podanie sťažnosti v lehote šesť mesiacov</i>	38
3.3.3.	<i>Závažná ujma</i>	41
3.3.4.	<i>Dôvody neprijateľnosti sťažnosti</i>	43
3.3.5.	<i>Zhrnutie</i>	46
3.4.	Rozsah kompetencií Súdu.....	46
3.4.1.	<i>Ratione loci</i>	47
3.4.2.	<i>Ratione personae</i>	48
3.4.3.	<i>Ratione temporis</i>	49
3.4.4.	<i>Ratione materiae</i>	51
3.4.5.	<i>Zhrnutie</i>	52
	ZÁVER.....	53
	ABSTRAKT.....	55
	ABSTRACT.....	56
	KLÚČOVÉ SLOVÁ – KEY WORDS.....	57
	ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY.....	58
	PRÍLOHY.....	62
	Formulár individuálnej sťažnosti.....	62

Úvod

Ochrana ľudských práv je nevyhnutnou súčasťou právneho poriadku každého demokratického štátu a bezpochyby si zasluhuje náležitú pozornosť už len z toho dôvodu, že dostatočne vysoká úroveň takejto ochrany by mala náležať každému z nás. Názory na jej dôležitosť a prístupy k nej prekonali v priebehu rokov dlhú cestu a prešli rozmanitými zmenami a vývojom, pričom počiatok tejto cesty je možné charakterizovať skôr nedocenením dôležitosti ochraňovania ľudských práv. V súčasnosti sa na ňu kladie podstatný dôraz a ľudským právam je poskytovaná ochrana prostredníctvom viacerých právne záväzných dokumentov. Vývoj ešte v každom prípade nie je u konca. Spôsoby ochrany dostávajú stále pragmatickejšie nádych s úmyslom ochrániť jednotlivca pred nedovolenými zásahmi či obmedzeniami jeho základných práv a slobôd.

Najväčší dôraz na ochranu ľudských práv by mal byť kladený predovšetkým na národnej úrovni každého štátu. Tu má jednotlivec zvyčajne príležitosť využiť početné spôsoby ochrany cez klasické súdne konanie, prípadne alternatívne spôsoby riešenia sporov, končiac sťažnosťou na Ústavný súd. Až po bezúspešnom vyčerpaní všetkých účinných vnútroštátnych prostriedkov nápravy je vôbec možné pomýšľať na ochranu na medzinárodnej úrovni.

Jedným z najlepšie fungujúcich nadnárodných systémov ľudsko-právnej ochrany na európskom kontinente je nepochybne systém v rámci Rady Európy. Ústredným dokumentom, ktorý upravuje jednotlivé aspekty ochrany je Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Do dnešného dňa boli jeho ustanovenia doplnené, či pozmenené štrnástimi dodatkovými protokolmi. Tieto jednotlivé protokoly ako i samotný hlavný dokument musia štáty najskôr ratifikovať, až následne im z nich môžu vyplývať stanovené povinnosti.

Táto diplomová práca si kladie za cieľ zamerať sa na analýzu a efektivitu ochrany ľudských práv poskytovanú týmto medzinárodným dokumentom, ktorý sprostredkúva jednotlivcovi možnosť obrátiť sa na Európsky súd pre ľudské práva s individuálnou sťažnosťou na porušenie ľudských práv a tak sa prípadne domôcť spravodlivosti, ktorá mu bola odoprená pred vnútroštátnymi orgánmi. Zároveň by som sa chcela sústrediť na zodpovedanie otázky, nakoľko formalistický je prístup Európskeho súdu pre ľudské práva pri procese prijímania individuálnych sťažností, prípadne či je schopný dostatočne flexibilne zohľadniť konkrétnu situáciu a potreby sťažovateľa.

Vzhľadom na to, že problematika individuálnych sťažností je témou pomerne rozsiahlou a pri jej komplexnom spracovaní by som zďaleka prekročila rozsah tejto práce, rozhodla som sa podrobnejšie zamerať hlavne na vymedzenie podmienok úspešného podania sťažností, definovanie postavenia subjektov, ktorých sa sťažnosť môže týkať a rozsahu jednotlivých kompetencií Európskeho súdu pre ľudské práva.

Hlavný obsah práce sa celkovo člení na 4 kapitoly. Prvá z nich je úvodným náhľadom do problematiky ľudských práv a jej účelom je priblížiť čitateľovi všeobecný predmet práce, ktorým ľudské práva sú a objasniť ich vývoj a vzájomné vzťahy v širších súvislostiach. Druhá kapitola sa sústreďí na Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd ako hlavný dokument, pod ktorého záštitou sa realizuje ochrana ľudských práv v rámci Rady Európy. Tretia kapitola je samotným jadrom diplomovej práce a rozvíja základné otázky súvisiace s podávaním sťažností, legitímáciou dotknutých subjektov a ďalších podmienok prijateľnosti, ktoré musia byť nutne splnené, aby sa Európsky súd pre ľudské práva sťažnosťou vôbec zaoberal. Ďalej sa zameriava na rozsah kompetencií Európskeho súdu pre ľudské práva, ktoré určujú limity jeho jurisdikcie pri prijímaní a posudzovaní sťažností. V závere sú zhrnuté zistené poznatky a zodpovedaná výskumná otázka.

Ako primárne zdroje pre diplomovú prácu som využila najmä slovenské a české knižné publikácie, zároveň som sa však snažila čerpať názory i zo zahraničnej literatúry, najmä anglickej. Tieto pramene som doplnila o judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, informácie z článkov v odborných časopisoch, a samozrejme, o ustanovenia Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

1. Ľudské práva a rozmanité spôsoby ich ochrany

1.1. Úvod do teórie ľudských práv

Pojem „ľudské práva“ už samotným spojením slov rovnako výstižne vypovedá o ich povahe, ako aj pôvode – sú to práva, ktoré patria jednotlivcovi len z toho dôvodu, že je človekom. Keďže status človeka prislúcha všetkým ľudským bytostiam a nie je možné ho nikomu odňať, užívajú ľudské práva všetci v rovnakej miere a bez možnosti scudzenia.¹ Ľudské práva sa, či už zo všeobecného alebo historického hľadiska, dotýkajú predovšetkým vzťahov medzi ľuďmi a im nadradenej autority.² Pravdaže, nie sú len výdobytkom dnešnej doby, existovali už dávno pred vznikom prvých štátnych útvarov. Vzájomné prepojenie ľudských práv a štátu je zásadné pre určovanie obsahu a rozsahu ľudských práv. Rovnako kľúčovým prvkom je aj ich uplatniteľnosť zaručovaná štátom. Môžeme povedať, že štát svojim občanom garantuje väčšiu paletu ľudských práv, než majú na jeho území cudzinci, alebo bezdomovci, a to najmä v oblasti politických a sociálnych práv.

Najdôležitejšou úlohou na úrovni štátu v oblasti ľudských práv stále zostáva ich ochrana, pričom proces a spôsoby jej realizácie sa neustále vyvíjajú. V minulosti spočívala hlavne v snahe chrániť občana pred zasahovaním do jeho ľudských práv. Keďže porušiteľom týchto práv mohol byť predovšetkým štát, boli to štátne orgány, ktoré sa mali zdržať určitého konania, ktoré by predstavovalo ohrozenie pre ľudské práva. V prípade, že by takýto zákrok bol nutný, musel byť uskutočnený v čo najmenej miere tak, aby čo najviac zostala zachovaná podstata ľudského práva. Postupom času sa však úloha štátu v ochrane ľudských práv začala meniť. Už nestačilo zabezpečovať len pasívnu ochranu, bola potrebná jeho aktívna ingerencia.

V druhej polovici 20. storočia prispela najmä judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva a Ústavného súdu Spolkovej republiky Nemecko k vytvoreniu teórie tzv. pozitívneho záväzku. Jej zmyslom je, že štát môže porušiť ľudské práva nielen svojím aktívnym prístupom, ale rovnako aj omisívnym postojom v prípadoch, kedy by do ochrany práv mal aktívne zasiahnuť. Všetky orgány štátu, vrátane zákonodarných, majú povinnosť vytvárať podmienky pre realizáciu ľudských práv a k porušeniu tejto povinnosti môže dôjsť i tým, že neprijmú adekvátne zákony nevyhnutné na realizáciu ľudských práv.

Skutočnosť, že štát pozitívne zasahuje do sociálnych, hospodárskych, osobných i politických práv človeka, sa môže javiť ako určitá forma podriaďovania občianskej

¹ DONNELLY, Jack. *International Human Rights*. 3rd edition. Denver: Westview Press, 2007, s. 21.

² ALSTON, Philip, MACDONALD, Euan. *Human Rights, Intervention, and the Use of Force*. 1st edition. New York: Oxford University Press, 2008, s. 38.

spoločnosti štátu. Hlavnou úlohou štátu v súčasnosti je preto presvedčiť občana, že existencia štátu a jeho činnosť slúži v jeho prospech. Ak tomu tak nie je, má občan možnosť a právo preberať funkcie štátu, či už priamo (referendom, územnou a záujmovou samosprávou) alebo nepriamo (prostredníctvom mimovládnych organizácií, prípadne masmédií).

Samozrejme, objektívne existujúce práva sú najviac prínosnými len vtedy, keď má jednotlivec subjektívny nárok domôcť sa svojho porušovaného práva a zaistiť tak jeho efektívnu ochranu.³

1.2. Systémy ochrany ľudských práv

Do 20. storočia prebiehala ochrana ľudských práv na vnútroštátnom princípe ochrany. Znamenalo to, že štát zaručoval ochranu práv len do takej miery, do akej si to vynútili samotní občania. Postupom času dochádzalo k zdokonaľovaniu tohto mechanizmu, ktorý sa až do súčasného obdobia vyvinul v jednotlivých krajinách odlišne v závislosti od právno-kultúrneho prostredia každého štátu.

V *anglo-americkom modeli* vnútroštátnej ochrany vystupuje do popredia postavenie všeobecného súdnictva, predovšetkým najvyšších súdov. Súdny okrem ochrany ľudských práv tieto zároveň aj priamo vytvárajú tým, že obsah ľudských práv vychádza z hraníc prípustných zásahov štátu do absolútnej slobody jednotlivca. Konkrétny obsah ľudských práv je teda vymedzený týmito hranicami.

V *kontinentálnej Európe* sú ľudské práva obsiahnuté v štátnych dokumentoch najvyššej právnej sily a z nich vychádzajú súdy najmä pri výkone tzv. správneho súdnictva. Rôznymi modelmi ústavného súdnictva, vypracovanými najmä počas 20. storočia, sa najprv kontroloval parlament, aby zákonnou cestou neobmedzoval ľudské práva zakotvené v ústave. Postupom času sa do kompetencií ústavných súdov začlenil aj prvok konkrétnej kontroly ústavnosti. Znamená to, že pred ústavným súdom môžu ochranu svojich práv uplatňovať aj občania v konkrétnych prípadoch.

Skutočnú pozornosť si ľudské práva vyslúžili až po II. svetovej vojne. Práve v tomto období sa zaradila ochrana ľudských práv k základným princípom medzinárodného práva a stala sa základom budovania nadštátnych integračných zoskupení. Na to, aby štát mohol byť členom nadštátneho integračného zoskupenia, či už univerzálneho alebo regionálneho, musel splniť podmienku prijatia katalógu ľudských práv, rovnako aj dobrovoľné sa podriadenie štátu

³ SVÁK, Ján. *Ochrana ľudských práv (z pohľadu judikatúry a doktríny štrasburských orgánov ochrany práv)*. 1. vydanie. Bratislava: Poradca podnikateľa, spol. s.r.o., 2003, s. 13 - 15.

nadštátnym mechanizmom ochrany týchto práv. V prípade nerešpektovania uvedeného princípu, mohol byť štát z takéhoto integračného zoskupenia vyradený so všetkými negatívnymi dosahmi (najmä ekonomickými) prinášanými medzinárodnou izoláciou.

Po vojnovom období sa postupne začali vytvárať univerzálne, ako i regionálne systémy ochrany ľudských práv. Hlavný rozdiel medzi nimi spočíva nielen v celosvetovom rozsahu pôsobnosti (regionálne pôsobia na vymedzenom území napríklad jedného kontinentu), ale aj v kvalite (obsahu i rozsahu) ľudských práv, ktorých dodržiavanie sa stalo jednou z podstat existencie samotnej medzinárodnej organizácie. Ochrana ľudských práv prostredníctvom integračných zoskupení sa ukázala veľmi efektívnou a aj v súčasnosti je systém nastavený tak, aby prechádzala zo suverenity štátu na medzinárodnú úroveň.

Ján Svák prízvukuje, že medzi dosiahnutými stupňami ochrany ľudských práv sú veľké rozdiely v závislosti od jednotlivých štátov. Konštatuje, že „efektívnosť systému ochrany ľudských práv určuje predovšetkým

- kvalita (vrátane normatívnej) katalógu ľudských práv garantovaných týmito systémami,
- prístupnosť nadštátnej inštitúcie garantujúcej dodržiavanie týchto práv,
- vykonateľnosť, resp. rešpektovanie rozhodnutí vydaných touto nadštátnou inštitúciou.“⁴

Systém vybudovaný v rámci Organizácie spojených národov je základným univerzálnym systémom ochrany ľudských práv. Z normatívneho hľadiska je jeho základom

- Charta Organizácie spojených národov (1945),
- Všeobecná deklarácia ľudských práv (1948),
- Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach a Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach (1966),
- špecializované dohovory.

Mnoho z týchto medzinárodných dokumentov prijatých na pôde OSN má zároveň vypracovaný aj samostatný kontrolný mechanizmus dodržiavania ich ustanovení. Tieto kontrolné mechanizmy sa od seba líšia procesnými postupmi a rôznou mierou efektívnosti. Celkovo však o univerzálnom systéme ochrany ľudských práv môžeme povedať, že sa javí ako menej efektívny v porovnaní s niektorými regionálnymi systémami.

Regionálne systémy ochrany odvodzujú svoj pôvod zo Všeobecnej deklarácie ľudských práv, čo úzko súvisí s prejavom princípu univerzality ľudských práv. Pri budovaní

⁴ SVÁK: *Ochrana ľudských práv...*, s. 31.

regionálnych systémov sa zásadne premietla skutočnosť, že jednotlivé štáty, ktoré ich tvoria, majú spoločné teritoriálne, kultúrne a historické tradície. Medzi systémami navzájom však môžeme pozorovať značné odlišnosti.

Americký regionálny systém ochrany ľudských práv funguje na báze Organizácie amerických štátov a jeho ústredným normatívnym dokumentom je Americký dohovor o ľudských právach. Vzhľadom na to, že v krajinách common law sa ľudské práva vo veľkej miere formujú až v súdno-aplikačnej praxi, je ich formálne vymedzenie pomerne stručné. Orgánom, ktorý túto aplikačnú prax vykonáva, je Medziamerický súd pre ľudské práva.

Africký regionálny systém je ovplyvnený činnosťou Organizácie africkej jednoty, ktorá v roku 1981 prijala Africkú chartu o ľudských právach a právach národov. Zásadným rozdielom, ktorý africký systém odlišuje od európskeho a amerického regionálneho modelu je, že zakotvuje aj práva hospodárske, sociálne a kultúrne a práva kolektívne. Zároveň rovnako komplexne stanovuje nielen práva, ale aj povinnosti jednotlivcov.

Arabský systém ochrany ľudských práv sa ukazuje najmenej efektívnym systémom ochrany. Reprezentuje ho predovšetkým Liga arabských štátov. Dôvodom nedostatku efektivity je predovšetkým silne sa prejavujúci partikularizmus záujmov jednotlivých arabských štátov a absencia normatívneho dokumentu, ktorý by ľudské práva zakotvil.

Európsky regionálny systém ochrany ľudských práv je v súčasnosti jedným z najlepšie fungujúcich mechanizmov ochrany ľudských práv. Vo veľkej miere za to vďačí Rade Európy a základnému normatívnemu dokumentu zakotvujúcemu ľudské práva a systém ich ochrany, ktorým je Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“). Hlavným dôvodom vzniku Rady Európy bol úmysel pokračovať v úspešnom rozvíjaní tradícií v oblasti ochrany ľudských práv. Jej aktivity rozsiahlym spôsobom prenikajú do vnútroštátnej ľudsko-právnej ochrany a celkovo podporujú unifikáciu dosiahnutého štandardu rešpektovania a dodržiavania ľudských práv v Európe. Hlavné ciele tejto medzinárodnej organizácie zakladajúce štáty inkorporovali do ustanovení Dohovoru a postupom času paletu práv rozširovali prijímaním Dodatočných protokolov k nemu.⁵ Zo všetkých špecializovaných regionálnych súdov na ochranu ľudských práv je najvýznamnejšou inštitúciou Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „Súd“). Toto zásadné postavenie mu náleží nielen kvôli jeho dlhej existencii (bol založený v januári 1959) a jeho početnej členskej

⁵ SVÁK: *Ochrana ľudských práv...*, s. 29 – 41.

základní (vykonává jurisdikci nad 47 státy), ale hlavně z důvodu jeho značně prepracovaného case law a efektivity jeho mechanismu ochrany.⁶

Okrem Rady Európy však európsky regionálny systém spoluvytvárajú aj iné dokumenty a inštitúcie, a to najmä v rámci Konferencie o bezpečnosti a spolupráci v Európe a Európskej únie. Na pôde Európskej únie sa od decembra 2009 dostalo právnej záväznosti Charte základných práv Európskej únie, ktorá sa vo veľkom rozsahu inšpirovala znením Dohovoru a rozširuje ho o niektoré ľudské práva druhej a tretej generácie.⁷

⁶ TOMUSCHAT, Christian. *Human Rights (Between Idealism and Realism)*. 2nd edition. New York: Oxford University Press, 2008, s. 239.

⁷ SVÁK, Ján. *Ochrana ľudských práv...*, s. 29 – 41.

Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd

Formovanie potreby ľudsko-právneho dokumentu

Dohovor je významným dokumentom ochrany ľudských práv prijatým v roku 1950 Radou Európy, medzinárodnou organizáciou vytvorenou po II. svetovej vojne v rámci prvých povojnových snáh o zjednocovanie Európy. Dôvodom jeho vytvorenia bola na jednej strane snaha vypracovať podmienky členstva štátov v Rade Európy a zároveň bol odpoveďou na predchádzajúce a vtedajšie pomery v Európe poznačené závažným porušovaním ľudských práv počas svetovej vojny.⁸

Ako preukázal historický vývoj, len vyhlásenia o potrebe rešpektovania ľudských práv a slobôd nepostačia na zaručenie ich skutočnej ochrany. A tak sa zakladateľské štáty rozhodli podniknúť konkrétne kroky k jej zabezpečeniu. Zahrnuli do Dohovoru výhradne tie práva a slobody, ktoré majú individuálny charakter, sú účinne vynútiteľné a je možné ich presne formulovať. Dohovor tiež zakotvuje systém súdnych orgánov nezávislý na jednotlivých členských štátoch za účelom nestranného prejednávania individuálnych sťažností na porušenie ľudských práv a slobôd.⁹

Spočiatku sa návrhy na diskusiu o ľudských právach v Európe nestretli s priaznivým ohlasom. Bolo tomu tak hlavne preto, že už pred Dohovorom ochranu ľudských práv zabezpečovala Všeobecná deklarácia ľudských práv a iné dokumenty vydané na pôde OSN. Nakoniec však prevážili argumenty upozorňujúce na hlavné nedostatky Všeobecnej deklarácie ľudských práv. Tými boli najmä rozdiely v úrovni a charaktere členských štátov OSN, zdôrazňujúce dôležitosť prijatia istej kolektívnej zodpovednosti za ochranu ľudských práv a slobôd. Predovšetkým tieto argumenty v konečnom dôsledku urýchlili proces prípravy Dohovoru.¹⁰

V súčasnosti nadobudol Dohovor rozmer akejsi „Európskej listiny ľudských práv“, pri ktorej vynucovaní Súd zohráva podobnú úlohu ako ústavné súdy v národných právnych systémoch členských štátov.¹¹ Jeho výnimočné postavenie je založené najmä na skutočnosti, že usiluje o ochranu širokého spektra občianskych a politických práv jednak tým, že nadobudol formu zmluvy právne záväznej pre členské štáty a tiež tým, že zaviedol

⁸ HARRIS, D.J. a kol. *Law of the European Convention on Human Rights*. 2nd edition. New York: Oxford University Press, 2009, s. 1-2.

⁹ HUBÁLKOVÁ, Eva. *Evropská úmluva o lidských právech a Česká republika (Judikatura a řízení před Evropským soudem pro lidská práva)*. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2003, s. 10.

¹⁰ PIROŠÍKOVÁ, Marica. *Komentár k vybraným článkom Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd*. 1. vydanie. Bratislava: EUROIURIS – Európske právne centrum, o.z., 2007, s. 21-22.

¹¹ HARRIS: *Law of the European Convention...*, s. 1-2.

mechanizmus kontroly jeho dodržiavania na vnútroštátnej úrovni. Stal sa vôbec prvým ľudsko-právnym medzinárodným dokumentom s takouto ambíciou.¹²

Dohovor nadobudol platnosť v roku 1953 a bol prijatý všetkými 47 členskými štátmi Rady Európy, čím celkovo chráni ľudské práva viac ako 800 miliónov ľudí. Počet zmluvných strán výrazne vzrástol po páde Berlínskeho múru v roku 1989 a po rozpade Sovietskeho zväzu socialistických republík a Federatívnej republiky Juhoslávia začiatkom deväťdesiatych rokov. Prevedené na čísla, počet členských štátov Rady Európy vzrástol za obdobie od roku 1989 do roku 2008 z 22 na 47. Tento vývin situácie, hoci inak vítaný, priniesol nové problémy výkladu a aplikácie Dohovoru a zároveň výrazne zvýšil jeho uplatnenie.¹³ V súčasnosti je Dohovor dôležitým právnym dokumentom, ktorý zaručuje vysoký štandard ochrany ľudských práv v rámci zmluvných štátov Rady Európy.

Štruktúra a obsah Dohovoru

Dohovor sa v zásade člení na štyri oddiely. Úvodný oddiel je tvorený len jedným článkom a ten stanovuje základnú povinnosť zmluvných strán rešpektovať a dodržiavať ustanovenia Dohovoru. Prvý oddiel vymenúva jednotlivé hmotné práva a ich limity (článok 2-18). Ustanovenia druhého oddielu Dohovoru (články 19 – 51) sa venujú zloženiu a právomociam Súdu, rovnako spôsobu vedenia konania pred ním. Posledný tretí oddiel uvádza prechodné a záverečné ustanovenia, ktoré, okrem iného, približujú pôsobnosť Dohovoru v kolóniách a spôsob učinenia výhrad (články 52-59).

V priebehu rokov bolo potrebné Dohovor aktualizovať a prispôbiť momentálnej politickej a právnej situácii. Riešením boli zmeny a doplnenia prostredníctvom protokolov hmotnoprávnej alebo procesnoprávnej povahy.¹⁴ Hmotnoprávne protokoly aktualizujú a rozširujú okruh zaručovaných práv a sú pripojené za hlavným textom samotnej zmluvy. Celkovo tak navýšili počet zaručovaných ustanovení ľudsko-právnej povahy z 18 na 33. Naproti tomu, znenie procesnoprávných protokolov bolo zapracované priamo do textu Dohovoru, pričom ich úlohou je prispievať k zdokonaľovaniu procedurálnych aspektov ochrany základných práv.¹⁵ Dodatočné protokoly a pozmeňovacie protokoly sú samostatné zmluvy, je preto nevyhnutné, aby ich členské štáty zvlášť ratifikovali predtým, ako sa pre ne

¹² PIROŠÍKOVÁ: *Komentár k vybraným článkom Dohovoru...*, s. 21-22.

¹³ HARRIS: *Law of the European Convention...*, s. 2.

¹⁴ CAMERON, Iain. *Úvod do Európskeho dohovoru o ľudských právach*. 1. vydanie. Bratislava: VEDA, 2000, s. 18-19.

¹⁵ ŠIŠKOVÁ, Naděžda. *Dimenze ochrany lidských práv v Evropské unii*. 2. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2008, s. 110 – 111.

stanú záväznými.¹⁶ Odhliadnuc od jednotlivých protokolov, obsah Dohovoru bol postupne rozširovaný aj prostredníctvom samostatných, na Dohovore nezávislých zmlúv (napríklad Európskym dohovorom o zabránení mučeniu a neľudskému a ponižujúcemu zaobchádzaniu).¹⁷

Rozsah aplikácie Dohovoru a jeho protokolov

2.3.1. Územná aplikácia Dohovoru

Územná aplikácia Dohovoru určuje rozsah kompetencie *ratione loci* Európskeho súdu pre ľudské práva. Znamená to, že porušenie určitého práva musí spadať pod jurisdikciu zmluvného štátu Dohovoru. Jedná sa o vertikálny vzťah medzi poškodeným subjektom a štátom, ktorý mu zasiahol do jeho práv a slobôd zaručovaných Dohovorom. K tomu, aby jednotliviec spadal pod jurisdikciu štátu, je potrebné, aby bol podriadený jeho štátnej moci. Pojmy „územie“ a „jurisdikcia“ nemajú rovnaký význam. Je možné, aby sa osoba nachádzajúca sa na území dotknutého štátu vymykala jeho jurisdikcii, rovnako ako ten, kto sa fyzicky nachádza na území iného štátu, môže pod jeho jurisdikciu spadať. Štrasburské orgány sa vyslovili, že členské štáty majú voľnosť v rozšírení, prípadne zúžení územnej aplikácie Dohovoru.¹⁸ Zamýšľaný úkon iniciujúci zmenu teritoriálnej pôsobnosti musí členský štát vždy vopred oznámiť generálnemu tajomníkovi Rady Európy.¹⁹

Vecná aplikácia Dohovoru

Rozsah vecnej (alebo tiež materiálnej) aplikácie Dohovoru je odrazom kompetencie *ratione materiae* Súdu prejednávateľ sťažnosti, ktoré mu boli predložené. Dohovor je živým nástrojom ochrany práv a slobôd; neustále sa vyvíja a týmto spôsobom má byť prevádzaný aj jeho výklad a uplatňovanie v praxi. Ak sa jedná o porušenie niektorého z práv alebo slobôd Dohovorom zaručovaných, môžeme ho na danú situáciu aplikovať.²⁰ V opačnom prípade, ak namietané právo Dohovor nezaručuje, pôjde o nezlučiteľnú vecnú kompetenciu Súdu.²¹

¹⁶ CAMERON: *Úvod do Európskeho dohovoru...*, s. 18-19.

¹⁷ ŠIŠKOVÁ: *Dimenze ochrany lidských práv...*, s. 112.

¹⁸ HUBÁLKOVÁ: *Evropská úmluva o lidských právech...*, s. 14-35.

¹⁹ ŠIŠKOVÁ: *Dimenze ochrany lidských práv...*, s. 113.

²⁰ HUBÁLKOVÁ: *Evropská úmluva o lidských právech...*, s. 14-35.

²¹ HUBÁLKOVÁ, Eva. Stručná rukojeť českého advokáta k Evropské úmluvě o lidských právech. *Bulletin advokacie*, 2008, roč. 14, zvláštní číslo, s. 37.

Všetky práva súvisia so zásahom do osobnej integrity jednotlivca, prípadne do politickej slobody.

Dohovor taxatívne zaručuje nasledujúce práva a slobody: právo na život, zákaz mučenia a neľudského a ponižujúceho zaobchádzania a trestania, zákaz otroctva a nútených prác, právo na slobodu a osobnú bezpečnosť, právo na spravodlivý proces (v trestnoprávnej i občianskoprávnej oblasti), právo na rešpektovanie osobného a rodinného života, obydlia a korešpondencie, sloboda myslenia a náboženského presvedčenia, sloboda vyjadrovania, sloboda zhromažďovania, právo na uzatvorenie manželstva, právo na účinný opravný prostriedok, zákaz diskriminácie, ochrana vlastníckych práv, právo na vzdelanie, právo na slobodné voľby, zákaz uväznenia pre dlh, sloboda pohybu, zákaz vyhostenia občanov daného štátu, zákaz hromadného vyhost'ovania cudzincov, zrušenie trestu smrti, procesné záruky v prípade vyhostenia cudzinca, právo na dvojstupňové trestnoprávne súdne konanie, právo na odškodnenie v prípade súdneho omylu, právo nebyť súdený dvakrát za rovnaký trestný čin a právo rovnosti medzi manželmi.

Behom niekoľkoročnej činnosti Európskeho súdu pre ľudské práva boli ustanovenia Dohovoru aplikované na rozsiahle množstvo situácií, ktoré zdanlivo na prvý pohľad ani nesúviseli s ľudsko-právnym prvkom. Súd pritom nie je viazaný ustanoveniami, na ktoré sa sťažovateľ odvoláva. Je oprávnený posúdiť sťažnosť v kontexte s inými ustanoveniami Dohovoru, ktoré uzná za vhodnejšie.²²

Osobná aplikácia Dohovoru

Pôsobnosť Dohovoru *ratione personae* sa odvodzuje od aktívnej legitimácie podávateľa sťažnosti a pasívnej legitimácie štátu, proti ktorému sťažnosť smeruje. Aktívne legitimovaný je subjekt, ktorý spadá pod jurisdikciu štátu uvedeného v sťažnosti a zároveň sa cíti byť poškodeným v zmysle článku 34 Dohovoru. Inými slovami, za poškodeného je vo všeobecnosti možné považovať toho, kto o sebe tvrdí, že mu boli odopreté práva zaručované ustanoveniami Dohovoru. Na strane pasívne legitimovaného subjektu stojí niektorý zo zmluvných štátov Dohovoru.²³

Práva zakotvené Dohovorom sa vzťahujú výhradne na jednotlivcov, zatiaľ čo členským štátom v tejto súvislosti vznikajú len povinnosti. Porušenie práva zo strany štátu môže nastať ako dôsledok určitého nedovoleného zásahu, prípadne nečinnosti porušujúcej

²² HUBÁLKOVÁ: *Evropská úmluva o lidských právech...*, s. 14-35.

²³ HUBÁLKOVÁ: *Stručná rukojeť...*, *Bulletin advokacie*, zvláštní číslo, s. 40 – 41.

garantované práva, rovnako ako aj v nečinnosti spočívajúcej v nezabránení tretím osobám neoprávnene zasahovať do zaručovaných práv. Pod ochranu Dohovoru spadajú práva každého jednotlivca nachádzajúceho sa na území zmluvného štátu a podliehajúceho jeho jurisdikcii. Adresátmi ustanovení Dohovoru tak môžu byť občania signatárskych štátov, ale aj cudzinci a utečenci, prípadne osoby bez štátnej príslušnosti. Právnické osoby sa môžu dovolávať ustanovení Dohovoru v obmedzenom rozsahu, ich pôsobnosť je odvodená od povahy oprávnenia zakotveného v konkrétnom ustanovení.²⁴

Článok 34 Dohovoru deklaruje, že „Súd môže prijímať sťažnosti od ktoréhokoľvek jednotlivca, mimovládnej organizácie alebo od skupiny osôb, ktoré sa považujú za poškodené v dôsledku porušenia práv priznaných Dohovorom alebo jeho protokolmi jednou z Vysokých zmluvných strán. Vysoké zmluvné strany sa zároveň zaväzujú, že nebudú žiadnym spôsobom brániť účinnému výkonu tohto práva.“ Súd z vlastnej iniciatívy preskúmava, či zmluvné strany plnia túto svoju povinnosť.

Časová aplikácia Dohovoru

Dohovor nadobudol platnosť 3. septembra 1953; v deň, keď desiaty členský štát Rady Európy predložil svoj akt ratifikácie. Štáty nie sú povinné začleniť Dohovor a jeho dodatkové protokoly do svojich vnútroštátnych právnych systémov. Avšak tie z nich, ktoré prijali monistický systém medzinárodného práva (ako napríklad Belgicko, Česká republika, Slovensko, Švajčiarsko...), umožňujú priamu aplikáciu práv a slobôd v Dohovore, čím zabezpečujú ochranu každému, kto spadá pod ich jurisdikciu. Ratifikáciou Dohovoru členské štáty sľubujú zosúladiť vnútroštátnu legislatívu s Dohovorom a tiež pôsobiť na svoje zákonodarné, správne a súdne orgány, aby vo svojom konaní a rozhodovaní zohľadňovali jednotlivé ustanovenia Dohovoru.²⁵ Česká republika je viazaná ustanoveniami Dohovoru odo dňa ratifikácie bývalou Československou Federatívnou republikou, a to od 18. marca 1992.

Na základe všeobecnej zásady medzinárodného práva o zákaze retroaktívnej účinnosti zmlúv Dohovor a jeho dodatkové protokoly nie sú právne záväznými vo vzťahu ku skutočnostiam, ktoré nastali pred jeho vstupom do platnosti pre daný členský štát. *Ratione temporis* Súdu sa určuje v závislosti od okamihu, kedy k zásahu došlo, podľa relevantných skutočností a rozsahu porušeného práva namietaného v sťažnosti.²⁶ V prípade, že sa okolnosti prípadu týkajú situácie existujúcej už pred vstupom Dohovoru v platnosť pre konkrétny

²⁴ ŠIŠKOVÁ: *Dimenze ochrany lidských práv...*, s. 113 - 115.

²⁵ HUBÁLKOVÁ: *Evropská úmluva o lidských právech...*, s. 14-35.

²⁶ HUBÁLKOVÁ: *Stručná rukojeť...*, *Bulletin advokacie*, zvláštné číslo, s. 32 – 35.

členský štát a pretrvávajú i po tomto dátume, môžu byť predmetom sťažnosti len tie zo skutočností, ktoré nastali po vstupe do platnosti. Samozrejme, Súd môže pri prejednávaní prípadu prihliadnuť aj k predchádzajúcim okolnostiam kauzy.²⁷

Dohovor je primárne zmluvný nástroj zjednaný na dobu neurčitú, jeho ustanovenia však zmluvnému štátu dávajú možnosť členstvo ukončiť. Článok 58 sa venuje podmienkam vypovedania Dohovoru a stanovuje minimálnu dĺžku dodržovania záväzkov z neho vyplývajúcich na 5 rokov. Minimálne 6 mesiacov pred zamýšľaným vypovedaním je štát povinný notifikovať generálneho tajomníka Rady Európy o tomto úmysle.²⁸

Individuálna sťažnosť k Európskemu súdu pre ľudské práva

Úvod do problematiky individuálnej sťažnosti

Právo na podanie individuálnej sťažnosti v zmysle článku 34 Dohovoru je jedným z najzásadnejších procesných práv, ktoré Dohovor poskytuje, vzhľadom na to, že

²⁷ HUBÁLKOVÁ: *Evropská úmluva o lidských právech...*, s. 14-35.

²⁸ ŠIŠKOVÁ: *Dimenze ochrany lidských právech...*, s. 115.

jednotlivcovi umožňuje podať žalobu priamo k medzinárodnému kontrolnému orgánu.²⁹ Podaním sťažnosti má príležitosť iniciovať súdne konanie pred Európskym súdom pre ľudské práva a tak dosiahnuť, aby bol dotknutý štát podrobený sankcii za nedodržanie záväzkov vyplývajúcich pre neho z medzinárodného práva. V medzinárodnom zmluvnom práve sa jedná o vzácný prípad, pretože jednotlivec sa stáva priamo subjektom medzinárodného práva. Práve v tom spočíva zásadný rozdiel, ktorým sa systém Dohovoru odlišuje od klasického medzinárodného práva.³⁰

3.1.1. Vývoj práva na podanie sťažnosti

Dohovor prijatý v roku 1952 zriadil dva orgány, a to Európsku komisiu pre ľudské práva (ďalej len „Komisia“) a Súd. Oba tieto orgány fungovali samostatne a schádzali sa nepermanentne. Sťažnosti od jednotlivcov, prípadne skupín jednotlivcov, prijímala Komisia, ktorá ich zároveň registrovala a rozdeľovala podľa prípustnosti. Drvivú väčšinu prípadov však odmietla ako neprípustné z dôvodu, že porušenie práv nekonštatovala, alebo prípadné porušenie nebolo porušením práv podľa Dohovoru.³¹

V októbri 1993 zmluvné strany odsúhlasili návrh pripravovaného 11. revízneho protokolu k Dohovoru. Zásadná zmena spočívala v tom, že po jeho vstupe v platnosť boli Výbor Ministrov, nepermanentná Komisia a Súd nahradené jediným orgánom, a to permanentne zasadačím Súdom so sídlom v Štrasburgu. Do jeho jurisdikcie spadá plná interpretácia a aplikácia Dohovoru ako u medzištátnych sporov, tak aj v prípade individuálnych sťažností.³² Právo na podanie individuálnej sťažnosti je obligatórne súčasťou nielen Dohovoru, ale i jeho protokolov, hoci štáty sú viazané len tými z nich, ktoré výslovne ratifikovali.³³

Napriek efektívnym novinkám, ktoré zaviedol 11. protokol, Súd sa stával čoraz viac zahlteným množstvom prichádzajúcich sťažností, ktoré nestíhal riešiť. Rada Európy sa postupne rozrastala, Dohovor poskytoval ochranu pre stále väčší okruh štátov a na jeho ustanovenia sa tak mohlo odvolávať až 800 miliónov ľudí. Vystala teda potreba inovácie a zjednodušenia zaužívaného postupu prerokúvania sťažností. Ako prvé, súd výrazne skrátil

²⁹ SUDRE, Frédéric. *Mezinárodní a evropské právo lidských práv*. 2. vydanie. Brno: Masarykova univerzita v Brne, 1997, s. 256.

³⁰ SVÁK, Ján. *Advokát pred európskymi súdmi (praktický sprievodca)*. 1. vydanie. Bratislava: Poradca podnikateľa, spol. s.r.o., 2004, s. 58.

³¹ CAMERON: *Úvod do Európskeho dohovoru...*, s. 19-20.

³² ČAPEK, Jan. *Právnícký slovník evropské ochrany lidských práv*. 2. vydanie. Praha: Orac, 2002, s. 261-263.

³³ CAMERON: *Úvod do Európskeho dohovoru...*, s. 21.

fázu posudzovania sťažností podľa prijateľnosti, rovnako učinil i prípade sťažností rovnakého druhu judikovaných už v minulosti. Zároveň, v prvom odsudzujúcom rozsudku zo skupiny podobných sťažností (*pilot-judgment*) definoval hlavné problémy vnútroštátneho práva a ich pôvod. Štátu mohol navrhnúť aj možné spôsoby nápravy porušovania Dohovoru. V prípade, že daný štát svojim pohotovým konaním učinil rýchlu nápravu, napríklad zavedením nového opravného prostriedku alebo inými zákonnými postupmi, Súd túto možnosť zobral do úvahy v ďalších kauzách podobného typu. Žiadne z týchto opatrení však nemalo za následok vytúžené zníženie počtu podaní. Preto snaha o zlepšenie situácie vyústila do príprav 14. protokolu k Dohovoru.^{34 35}

Hlavným zámerom tohto procesného protokolu bolo vylepšiť existujúci kontrolný mechanizmus, ktorý zaviedol Dohovor a 11. protokol a posilniť tak kanceláriu Súdu, aby bola schopná lepšie si poradiť s prílivom sťažností pri súčasnom zachovaní kvality vydávaných rozsudkov.³⁶ Zavádza zmeny v troch podstatných sférach: znásobuje filtračnú schopnosť Súdu, pridáva nové kritérium prijateľnosti doplnené o dve poistné klauzule, a nakoniec, prináša opatrenia ohľadne prerokovania opakujúcich sa prípadov.³⁷ Jeho snahou je znížiť dobu, ktorú Súd strávi nad neprípustnými, zjavne nepodloženými, či opakujúcimi sa podaniami, aby sa mohol intenzívnejšie venovať tým, ktoré nastoľujú dôležité ľudsko-právne problémy.³⁸

Na rozdiel od Protokolu č. 11 sa však jedná len o určitú korekciu už existujúceho systému, nie o vytvorenie systému nového, pričom problémy skôr zmierňuje, než by sa snažil o ich zásadné vyriešenie. Či sa mu podarí podporiť efektivitu kontrolného mechanizmu a do akej miery prispeje k udržaniu jeho chodu, bude pravdepodobne možné objektívne posúdiť až s odstupom času.³⁹

3.1.2. Formálny postup pri podávaní sťažností

Každá individuálna sťažnosť musí byť podaná v písomnej forme a zároveň byť podpísaná sťažovateľom alebo jeho zástupcom. Sťažnosť v zásade nie je možné podať telefonicky. Pokiaľ sťažovateľ učiní podanie prostredníctvom faxu, do 5 dní odo dňa takéhoto

³⁴ ČAPEK: *Evropská úmluva... (II. část – protokoly)*, s. 149.

³⁵ Účinnosť nadobudol 1. júna 2010.

³⁶ ČAPEK: *Evropská úmluva... (II. část – protokoly)*, s. 146 – 147.

³⁷ Protokol č. 14 k Dohovoru prináša reformné prvky i v iných sférach, než sú podmienky prijateľnosti sťažností. K tomu viac viď ŠIŠKOVÁ: *Dimenze ochrany lidských práv...*, s. 144 – 151.

³⁸ ČAPEK: *Evropská úmluva... (II. část – protokoly)*, s. 150.

³⁹ ŠIŠKOVÁ: *Dimenze ochrany lidských práv...*, s. 150 – 151.

podania je nutné zaslať dodatočne podpísaný originál sťažnosti. V prípade podania sťažnosti v mene mimovládnej organizácie, príp. skupiny osôb je dôležité, aby sťažnosť obsahovala podpisy osôb oprávnených zastupovať tieto subjekty. Sťažnosť môže byť napísaná buď v jednom z oficiálnych jazykov Súdu (angličtina, francúzština), prípadne v oficiálnom jazyku jedného zo štátov, ktorý ratifikoval Dohovor. Individuálna sťažnosť musí byť podaná na tlačive sťažnosti a obsahovať nasledujúce skutočnosti:

- a) meno, dátum narodenia, štátne občianstvo, pohlavie, zamestnanie a adresu sťažovateľa,
- b) meno, zamestnanie a adresu zástupcu, ak je ustanovený,
- c) meno zmluvnej strany alebo strán, proti ktorým sťažnosť smeruje,
- d) stručný popis skutkového stavu,
- e) stručné poukázanie na údajné porušenie Dohovoru s príslušnými dôvodmi,
- f) prehlásenie sťažovateľa, že splnil podmienky prijateľnosti v zmysle článku 35 ods. 1 Dohovoru,
- g) predmet sťažnosti.

K uvedeným skutočnostiam sťažovateľ doloží kópie všetkých potrebných dokumentov, najmä rozhodnutí (súdnych alebo iných), ktoré sa týkajú predmetu sťažnosti.^{40 41}

Individuálne sťažnosti sa týkajú stále širšieho okruhu problémov, ako napríklad zmiznutí a nezákonných zabití, mučenia a zlého zaobchádzania so zadržanými, odpočúvaní telefónu, diskriminácie homosexuálov, slobody tlače, zasahovania do majetkových práv, deportácie a vydávania osôb atď.⁴² V prípade, že si sťažovateľ praje zostať v anonymite, musí túto skutočnosť oznámiť Súdu spolu s uvedením dôvodov, ktoré ho vedú k použitiu výnimky zo zásady verejnosti v konaní pred Súdom. Predseda senátu môže vo výnimočných a riadne odôvodnených prípadoch povoliť zachovanie anonymity sťažovateľa. Nerešpektovanie ktorejkoľvek z vyššie zmienených povinností môže viesť k tomu, že Súd sťažnosť nezaregistruje ani neprejedná.

Za deň podania sťažnosti sa spravidla považuje deň, kedy sa sťažovateľ po prvý krát obrátil na Súd so stručným popisom tvrdeného poškodenia práv. V odôvodnených prípadoch môže Súd určiť za deň podania iný dátum. Sťažovateľ je povinný vyrozumieť Súd o zmene adresy i o každej inej skutočnosti, ktorá je pre prejednanie sťažnosti podstatná.

⁴⁰ SVÁK: *Advokát pred európskymi súdmi...*, s. 47 – 48.

⁴¹ Sťažnosť musí byť zaslaná na adresu Súdu: The Registrar, European Court of Human Rights, Council of Europe, F-67075 STRASBOURG CEDEX, France.

⁴² Informačná kancelária Rady Európy v Bratislave. *Rada Európy – 800 miliónov Európanov*. 1. vydanie. Bratislava: Informačná kancelária Rady Európy, 2001, s. 29.

Aby sa Súd mohol podanou sťažnosťou zaoberať, musí spĺňať tzv. podmienky prijateľnosti. Preto, ak by bola individuálna sťažnosť, prípadne jej časť prehlásená za neprijateľnú, konanie o danom prípade alebo jeho časti končí. Rozhodnutie Súdu o neprijateľnosti sťažnosti je konečné.⁴³

Rozsah prijateľnosti inštitútu individuálnej sťažnosti

Článok 34 právom zaujíma zásadné miesto v rámci ustanovení Dohovoru. Svojím obsahom garantuje jednotlivcovi (prípadne skupine jednotlivcov) právo na individuálnu sťažnosť za porušenie práv a slobôd Dohovorom zaručovaných a umožňuje mu týmto učiniť právny úkon na medzinárodnej úrovni. Sťažnosť môže smerovať len proti štátu, ktorý je jeho signatárom. Keďže Dohovor je živým nástrojom podliehajúcim dynamickému vývoju odvíjajúceho sa od zmien v spoločnosti, formuje sa aj znenie procesného článku 34. Právo obrátiť sa na Súd so sťažnosťou je absolútne a nie je možné ho nijako obmedziť. Toto pravidlo vyplýva zo slobody komunikovať s orgánmi kreovanými na základe Dohovoru.

Toto ustanovenie predstavuje bez pochyb jeden z najpokrokovejších článkov Dohovoru vôbec. Posilňuje postavenie jednotlivca v rámci medzinárodného práva tým, že dáva každému možnosť hájiť svoje práva pred Súdom (v prípade, že spadajú pod okruh práv zaručovaných Dohovorom), a to bez ohľadu na jeho štátne občianstvo.⁴⁴ Inými slovami, ak využije jednotlivec možnosť brániť svoje práva touto cestou, stáva sa priamo subjektom medzinárodného práva. Z tejto pozície je tak spôsobilý vyvolať súdne konanie pred medzinárodným orgánom a vydobýť si poškodené práva.⁴⁵ Táto osoba súčasne musí doložiť skutočnosť, že je osobou poškodenou a poukázať na právo, ktoré jej bolo obmedzené, či úplne odňaté. Navyše, je dôležitá vzájomná väzba medzi sťažovateľom a škodou, ktorú utrpel. Nie je preto možné úspešne predložiť Súdu tzv. *actio popularis*, teda abstraktnú sťažnosť, ani sťažnosť týkajúcu sa iných osôb.

Na druhú stranu, Európska komisia pre ľudské práva (ďalej len „Komisia“) uznala prípustnými i sťažnosti sčasti abstraktnej povahy. Potrebné je ale predložiť dôkaz *prima facie* o tom, že individuálny sťažovateľ bol skutočne poškodený na svojich právach.⁴⁶ K takejto

⁴³ PROUZOVÁ, Anna. *Evropský soud pro lidská práva*. 1. vydanie. Praha: Linde Praha, a.s., 2004, s. 42.

⁴⁴ ČAPEK, Jan. *Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (I. část – Úmluva)*. 1. vydání. Praha: LINDE PRAHA, 2010, s. 697-703.

⁴⁵ PIROŠÍKOVÁ: *Komentár k vybraným článkom Dohovoru...*, s. 93.

⁴⁶ ČAPEK: *Evropská úmluva... (I. část – Úmluva)*, s. 697-703.

situácii došlo napríklad v kauze *Marckx v. Belgicko*⁴⁷. Súdu bola doručená sťažnosť, ktorá tvrdila, že belgické zákonodarstvo vzťahujúce sa k nemanželským deťom, je v rozpore s Dohovorom. Pri prejednávaní prípadu vláda odporovala, že ide o prípad abstraktnej sťažnosti, keďže nedošlo k aplikácii právnej úpravy na sťažovateľa. Súd však deklaroval, že na základe článku 34 sú jednotlivci oprávnení tvrdiť, že zákon sám o sebe zasahuje do ich práv i v prípade neexistencie individuálnych aplikačných aktov. K tomu postačí skutočnosť, že sú vystavení riziku, že by mohli byť v tejto situácii priamo dotknutí.⁴⁸

Súd v prvom rade posudzuje zlučiteľnosť sťažnosti s ustanoveniami Dohovoru na základe kritéria *ratione personae*. Osoba podávajúca sťažnosť musí byť aktívne legitimovaným subjektom, osoby žalované z dôvodu porušovania základných práv alebo slobôd musia patriť k pasívne legitimovaným subjektom.⁴⁹ Aktívne legitimovaný subjekt spadá pod jurisdikciu štátu, voči ktorému sťažnosť smeruje v zmysle článku 1 Dohovoru. Zároveň namieta poškodenie svojich práv a slobôd podľa článku 34 Dohovoru. Všeobecne je poškodeným subjektom ten, kto o sebe môže tvrdiť, že došlo k porušeniu, či poškodeniu jeho práv garantovaných ustanoveniami Dohovoru. Postavenie pasívne legitimovaného subjektu náleží štátu, ktorý je signatárom Dohovoru. Zmluvné štáty Dohovoru nesmú brániť výkonu práva na sťažnosť a majú povinnosť spolupracovať s orgánmi Dohovoru. Musia umožniť podávateľovi realizáciu jeho práva efektívne pokračovať v konaní, ktoré mu náleží ako samostatné procesné právo.⁵⁰ V prípade *Ilascu v. Moldavsko a Rusko*⁵¹ Súd zhrnul základné princípy výkonu práva na sťažnosť a judikoval, že sťažovatelia musia mať možnosť komunikovať so Súdom slobodne, bez nátlaku zo strany štátnych orgánov.

Aktívne legitimovaný subjekt

Subjektom oprávneným dovolávať sa ustanovení Dohovoru je predovšetkým *fyzická osoba*. Tou môže byť občan štátu, proti ktorému sťažnosť smeruje, rovnako cudzinec, neplnoletá osoba bez nutnosti právneho zastúpenia, osoba duševne chorá, vzhľadom na

⁴⁷ Európsky súd pre ľudské práva: Rozsudok zo dňa 13. júna 1979, *Marckx v. Belgicko*, č. 6833/74, Series A 31, s. 12 - 14.

⁴⁸ ČAPEK: *Evropská úmluva... (I. část – Úmluva)*, s. 703.

⁴⁹ PIROŠÍKOVÁ: *Komentár k vybraným článkom Dohovoru...*, s. 93.

⁵⁰ HUBÁLKOVÁ: *Stručná rukojeť...*, *Bulletin advokacie*, zvláštní číslo, s. 40 – 42.

⁵¹ Európsky súd pre ľudské práva: Rozsudok zo dňa 8. júla 2004, *Ilascu v. Moldavsko a Rusko*, č. 48787/99, Reports of Judgments and Decisions 2004-VII, ods. 480.

skutočnosť, že nedostatok jeho spôsobilosti k právnym úkonom (prípadne žiadna) nie je smerodajný pre jeho oprávnenie podať sťažnosť.⁵²

Jediným rozdielom medzi plnoletým s plnou spôsobilosťou k právnym úkonom a maloletým alebo osobou duševne chorou je ten, že v prvom prípade k tomu, aby právny zástupca podal sťažnosť v mene poškodenej osoby, je potrebná plná moc. Ak by nedošlo k jej udeleniu, právny zástupca nemá oprávnenie sťažnosť podať. Naproti tomu, v druhom prípade tak učiniť môže.⁵³ Aktívna legitímácia ďalej náleží rodičovi zbavenému rodičovských práv, odsúdenému vo výkone trestu odňatia slobody alebo obvinenému či obžalovanému zo spáchania trestného činu, ktorý sa nachádza vo väzbe.

Napriek tomu, že väčšina vnútroštátnych právnych systémov priznáva za určitých okolností práva aj nenarodenému dieťaťu, štrasburské orgány tak zatiaľ neučinili.⁵⁴ Konštantná judikatúra Komisie a Súdu jasne stanovuje, že plod nie je osobou oprávnenou na právo na život v zmysle článku 2 ods. 1 Dohovoru. Tento názor prezentovala Komisia i v prípade *Paton v. Spojené kráľovstvo*⁵⁵, v ktorom sa manžel snažil zabrániť svojej tehotnej manželke prístupu k interrupcii s argumentáciou, že ukončenie tehotenstva by znamenalo pre plod porušenie jeho práva na život. Komisia zhodnotila, že slovo „každý“ v článku 2 Dohovoru, ako aj v iných jeho ustanoveniach, nezahŕňa plody a poukazuje na oddeliteľnosť plodu od tehotnej ženy, uprednostnila jej práva v zmysle článku 2. Ďalej uviedla: „Ak by článok 2 mal zahŕňať plod a jeho ochrana podľa tohto článku by bola bez akéhokoľvek obmedzenia chápaná ako absolútna, interrupcia by musela byť považovaná za zakázanú dokonca aj vtedy, ak by pokračovanie tehotenstva predstavovalo vážne riziko pre život tehotnej ženy. To by znamenalo, že nenarodený život plodu by bol považovaný za majúci vyššiu hodnotu než život tehotnej ženy.“⁵⁶

Okrem fyzickej osoby môže využiť právo podať sťažnosť aj *osoba právnická*. Túto skupinu individuálnych sťažovateľov tvoria nevládne organizácie, pod ktoré môžeme zahrnúť najrôznejšie právnické osoby z oblasti práva súkromného i verejného, pokiaľ nevykonávajú verejnú moc. Patria sem napríklad vydavatelia novín, obchodné spoločnosti, odborové, či náboženské organizácie, politické strany alebo nadácie, vylúčené sú však obce, miestne

⁵² HUBÁLKOVÁ: Stručná rukojeť..., *Bulletin advokacie*, zvláštní číslo, s. 40 – 42.

⁵³ PIROŠÍKOVÁ: *Komentár k vybraným článkom Dohovoru...*, s. 107.

⁵⁴ HUBÁLKOVÁ: Stručná rukojeť..., *Bulletin advokacie*, zvláštní číslo, s. 40 – 42.

⁵⁵ Európska komisia pre ľudské práva: Rozhodnutie zo dňa 13. mája 1980, *Paton v. Spojené kráľovstvo*, č. 8416/78, D.R. 19, s. 244.

⁵⁶ *Rada Európy: Rezolúcia o prístupe k bezpečnej a legálnej interrupcii v Európe. Jurisprudencia Európskeho systému ľudských práv* [online]. Spoločnosť pre plánované rodičovstvo [cit. 28. marca 2011]. Dostupné na <<http://rodicovstvo.wordpress.com/interrupcie/pravo/medzinarodne-pravo/>>.

orgány štátnej správy a štátne orgány. Nevládne organizácie sa nemôžu sťažovať na porušenie práv svojich členov v prípade, že tieto práva majú individuálny charakter. Tiež tak nesmú urobiť, pokiaľ poškodenie práv nenastalo prostredníctvom opatrení, ktoré zasiahli do práv členov tejto organizácie.

Niektoré z práv zaručovaných Dohovorom náležia už zo svojej povahy výhradne fyzickým osobám. Právnická osoba sa teda nemôže domáhať napríklad ochrany práva na rodinný a súkromný život, práva na uzatvorenie manželstva, práva na vzdelanie a práva na slobodné voľby. Ak by bola sťažnosť zameraná proti činnosti medzinárodných organizácií, bude odmietnutá ako nezlučiteľná *ratione personae* s ustanoveniami Dohovoru.⁵⁷ Sťažnosť mimovládnej organizácie musí byť podaná osobami oprávnenými konať za organizáciu na základe vnútroštátneho práva. Napríklad, v prípade obchodnej spoločnosti sa na Súd musí obrátiť priamo spoločnosť, nie jej jednotliví členovia. Odbory, občianske združenia a nadácie nie sú oprávnené urobiť podanie za svojich členov, môžu podať sťažnosť len na akty vzťahujúce sa bezprostredne proti nim samotným. Svojich členov však môžu pred Súdom zastupovať.⁵⁸

Treťou a záverečnou kategóriou možných sťažovateľov je *skupina osôb*. Jedná sa o neformálny a spravidla dočasný subjekt zložený z viacerých jednotlivcov, ktorí si nárokuje ochranu svojich porušených práv alebo slobôd zaručených v Dohovore, prípadne v jeho protokoloch. Môže byť predstavovaná napríklad skupinou rodičov sťažujúcich sa na porušovanie práva na vzdelanie svojich detí, prípadne skupinou čitateľov denníka, ktorého vydávaniu bránia štátne orgány. Treba však zdôrazniť, že jednotlivec nemôže na Súd podať sťažnosť na činnosť iných fyzických či právnických osôb.⁵⁹ Súd sa môže zaoberať skupinovú sťažnosťou individuálne alebo spoločne. V rámci individuálneho skúmania sťažnosti sa môže stať, že jednému sťažovateľovi porušenie práv uzná, zatiaľ čo druhému nie. V niektorých prípadoch pripadá do úvahy aj spojenie sťažností a ich následné prerokovanie ako jeden prípad.⁶⁰

⁵⁷ HUBÁLKOVÁ: Stručná rukojeť..., *Bulletin advokacie*, zvláštní číslo, s. 42 – 43.

⁵⁸ PIROŠÍKOVÁ: *Komentár k vybraným článkom Dohovoru...*, s. 109 – 110.

⁵⁹ HUBÁLKOVÁ: Stručná rukojeť..., *Bulletin advokacie*, zvláštní číslo, s. 42 – 43.

⁶⁰ PIROŠÍKOVÁ: *Komentár k vybraným článkom Dohovoru...*, s. 111.

Status osoby poškodenej (obete)

Interpretáciu pojmu „poškodená osoba“ prevádza Súd nezávisle na pravidlách vnútroštátneho práva zaoberajúcich sa aktívnou legitímáciou účastníka konania.⁶¹ Je dôležité ho prispôsobovať aktuálnym spoločenským podmienkam a aplikovať ho v závislosti na okolnostiach konkrétneho prípadu a bez prílišnej formálnosti. Môže sa týkať aj samotného merita kauzy. Na to, aby mal podávateľ predpoklady s podaním uspieť, musí v prvom rade dokázať, že sa skutočne stal obeťou porušenia Dohovoru.⁶² Existencia ujmy nie je nevyhnutnou podmienkou.⁶³ Podstatné je, aby sa daný úkon či opomenutie dotkli sťažovateľa priamo.⁶⁴ V takom prípade hovoríme o *osobe priamo poškodenej*. Ustálená judikatúra dovodila, že článok 34 sa vzťahuje bezprostredne na „osobu priamo dotknutú konaním alebo opomenutím v konkrétnom prípade“.⁶⁵

Posudzovaniu statusu poškodenej osoby sa Súd venoval v rámci prejednávania sťažnosti *Frederiksen a ostatní v. Dánsko*⁶⁶. Sťažovatelia sa dovoľávali spravodlivosti v súvislosti s ich prepustením zo zamestnania, príčinou ktorého bolo ich odmietnutie stať sa členmi odborovej organizácie. Tým podľa nich došlo k porušeniu článku 11 Dohovoru (garantujúceho slobodu zhromažďovania a združovania) a je potrebné pokladať ich za „osoby poškodené“. Komisia zhodnotila, že sťažovateľom nie je možné prisúdiť postavenie poškodenej osoby v prípade, že po vyčerpaní všetkých vnútroštátnych opravných prostriedkov dosiahnu odškodnenia za tvrdené porušenie Dohovoru. Dodala, že dánske právo plne rešpektuje ustanovenie článku 11 Dohovoru a preto nie je možné prisúdiť dotýčným prepusteným sťažovateľom postavenie poškodenej osoby. S takýmto záverom sťažnosť následne zamietla.⁶⁷

Iným príkladom posudzovania statusu poškodenej osoby je sťažnosť *Lacko a ďalší v. Slovensko*⁶⁸. Obecné zastupiteľstvá obcí Ňagov a Rokytovce prijali opatrenia, ktoré mali zabrániť vstupu Rómov do obcí pod hrozbou ich vyhostenia. Sťažovatelia poukazovali na porušenie článku 2 Protokolu č. 4 (porušenie slobody pohybu a slobody zvoliť si miesto pobytu) a na jednanie orgánov obce v rozpore s článkom 14 Dohovoru, konkrétne na diskrimináciu z dôvodu rasy, farby pleti, príslušnosti k národnostnej menšine a etnickej

⁶¹ HUBÁLKOVÁ: Stručná rukojeť..., *Bulletin advokacie*, zvláštní číslo, s. 41 – 48.

⁶² ČAPEK: *Evropská úmluva... (I. část)*, s. 700.

⁶³ Podrobnejšie vid' výklad podkapitoly o kritériu prijateľnosti „závažná ujma“.

⁶⁴ HUBÁLKOVÁ: Stručná rukojeť..., *Bulletin advokacie*, zvláštní číslo, s. 41 – 48.

⁶⁵ ČAPEK: *Evropská úmluva... (I. část – Úmluva)*, s. 700 – 701.

⁶⁶ Európska komisia pre ľudské práva: Rozhodnutie zo dňa 3. mája 1988, *Frederiksen a ostatní v. Dánsko*, č. 12719/87, D.R. č. 56.

⁶⁷ ČAPEK: *Evropská úmluva... (I. část – Úmluva)*, s. 705.

⁶⁸ Európska komisia pre ľudské práva: Rozhodnutie zo dňa 2. júla 2002, *Lacko v. Slovensko*, č. 47237/99.

príslušnosti. Súd upozornil, že zo správania jedného zo sťažovateľov s určitou nevyplýva, že by mal záujem žiť v zmienovaných obciach, prípadne, že by sa pokúsil o vstup do obcí a v tom mu bolo bránené. Preto uzavrel, že tento sťažovateľ sa nemôže cítiť obeťou vo vzťahu k právam zaručovaným článkom 2 Protokolu č. 4 v súvislosti s článkom 14 Dohovoru.⁶⁹

Súd po zhodnotení konkrétnych okolností prípadu rozlišuje okrem statusu priameho poškodeného i ďalšie kategórie obetí, ktorých uplatnením dôjde k naplneniu pojmu „poškodená osoba“. Sú to potenciálny poškodený a nepriamy poškodený.

Aby Súd uznal za prípustnú sťažnosť, v ktorej podávateľ vystupuje iba ako *osoba potenciálne poškodená*, je potrebné, aby sťažovateľ jasne odôvodnil, ktoré jednanie pociťuje ako hroziace riziko byť priamo postihnutý v predkladanej kauze.⁷⁰ Tomuto statusu zodpovedá napríklad jednotliviec, ktorému hrozí vyhodenie do krajiny, kde ho čaká jednanie alebo trest zakázaný článkom 3 Dohovoru. Je na tejto osobe, aby svoje obavy podložila dôkazmi, že konaním štátneho orgánu môže byť reálne dotknutá na svojich právach a že existuje dôvodný predpoklad nebezpečenstva porušenia Dohovoru. Za potenciálne poškodeného je možné považovať i skupinu osôb.⁷¹

Konštantná judikatúra zaoberajúca sa touto oblasťou je pomerne početná a pestrá, pričom Súd musí byť v každom prípade schopný zaujať objektívne stanovisko. V kauze *Klass v. Nemecko*⁷² priznal Súd status poškodenej osoby dokonca i jednotlivcom, ktorí nemohli s istotou preukázať, že utrpeli ujmu, pretože nemohli vedieť, či bol napadnutý predpis voči nim aplikovaný. Základ sporu spočíval v tvrdení troch právnikov, sudcu a prokurátora, ktorí boli presvedčení, že došlo k neoprávnenému zásahu do ich korešpondencie a telefónnych rozhovorov verejnými orgánmi. Vzhľadom na to, že tieto zásahy boli do určitej miery tajné, dotknuté osoby o nich neboli informované, prípadne až následne. Komisia priznala sťažovateľovi postavenie poškodenej osoby podľa článku 34 Dohovoru. Zároveň vyvodila, že za určitých okolností je možné pokladať jednotlivca za poškodenú osobu v prípade existencie tajných opatrení alebo legislatívy takéto opatrenia umožňujúcej aj bez toho, aby musel nutne doložiť, že takéto opatrenia boli voči nemu reálne aplikované.⁷³

⁶⁹ PIROŠÍKOVÁ: *Komentár k vybraným článkom Dohovoru...*, s. 111 – 112.

⁷⁰ ČAPEK: *Evropská úmluva... (I. část – Úmluva)*, s. 700 – 701.

⁷¹ HUBÁLKOVÁ: *Stručná rukojeť...*, *Bulletin advokacie*, zvláštní číslo, s. 46.

⁷² Európsky súd pre ľudské práva: Rozsudok zo dňa 6. septembra 1978, *Klass v. Nemecko*, č. 5029/71, Series A 28, s. 17.

⁷³ ČAPEK: *Evropská úmluva... (I. část – Úmluva)*, s. 716.

Status osoby potenciálne poškodenej skúmal Súd v sťažnosti *Open Door and Dublin Well Woman v. Írsko*⁷⁴. Sťažovateľky protestovali, že súdne nariadenie im znemožňovalo rozširovať informácie tehotným ženám o možnostiach interrupcie mimo územie Írska. K sťažnosti dvoch spoločností sa navyše pripojila pani Geraghty. Spoločnosti tvrdili, že došlo k zásahu do ich práva šíriť a získavať informácie v zmysle článku 10 Dohovoru, pani Geraghty sa sťažovala i na súdne zásahy do jej súkromného života v rozpore s článkom 8 Dohovoru. Írska vláda vystúpila s protiargumentom, že za poškodené osoby je možné pokladať len uvedené dve spoločnosti, lebo pani Geraghty nebola účastníkom v jednaní pred súdom. K tomu dodala, že sťažovateľky nešpecifikovali ani jednu tehotnú ženu, ktorá by sa sťažovala na poškodenie svojich práv v rámci statusu poškodenej osoby. To znamená, že v podstate podali *actio popularis*, najmä čo sa týka pani Geraghty. Súd konštatoval, že pani Geraghty neuvádzala inkompatibilitu írskoho zákona s Dohovorom *in abstracto*, ale dopadalo na ňu riziko byť dotknutá uvedeným opatrením. Preto jej Komisia priznala postavenie osoby potenciálne poškodenej na základe článku 25 Dohovoru.⁷⁵

Ďalšou zaujímavou kauzou, kde Súd riešil problematiku potenciálne poškodeného, je sťažnosť *Dudgeon v. Spojené kráľovstvo*⁷⁶. Sťažovateľ sa nazdával, že mu hrozí trestné stíhanie z dôvodu jeho sexuálnej orientácie, čo malo za následok negatívny vplyv na jeho psychický stav. Ku zahájeniu domnelého trestného stíhania v konečnom dôsledku nedošlo. Napriek tomu Súd prehlásil, že samotná existencia zákona predstavovala pre sťažovateľa sústavný a priamy zásah do jeho súkromného života v zmysle článku 8 Dohovoru.

V prípade existencie osobnej a špecifickej väzby medzi priamym poškodeným a sťažovateľom Súd prijme i podanie osoby, ktorá sa cíti byť *nepriamou obeťou*.⁷⁷ Sťažovateľ v tejto súvislosti namieta porušenie Dohovoru z vlastnej iniciatívy a vo vlastnom mene, hoci porušenie práva nastalo u inej osoby. K tomu, aby Súd uznal postavenie osoby nepriamo poškodenej, vyžaduje sa v zásade splnenie dvoch požiadaviek. Tou prvou je spomínaná existencia špecifickej väzby osobného charakteru k priamej obeti. Druhou podmienkou je vznik ujmy nepriamej obete voči obeti priamej v dôsledku porušenia Dohovoru. Nepriamo poškodený má na odstránení tejto ujmy záujem podmienený existenciou špecifickej väzby

⁷⁴ Európsky súd pre ľudské práva: Rozsudok zo dňa 19. októbra 1992, *Open Door and Dublin Well Woman v. Írsko*, č. 14234, 14235/88, Series A 246-A, § 41 – 44.

⁷⁵ ČAPEK: *Evropská úmluva... (I. časť – Úmluva)*, 2010, s. 711.

⁷⁶ Európsky súd pre ľudské práva: Rozsudok zo dňa 22. októbra 1981, *Dudgeon v. Spojené kráľovstvo*, č. 7525/76, Series A 45.

⁷⁷ HUBÁLKOVÁ: *Stručná rukojeť...*, *Bulletin advokacie*, zvláštní číslo, s. 46 – 47.

s priamym poškodeným.⁷⁸ Môže ísť o rodinných príslušníkov poškodenej osoby, ďalej o jednotlivcov, ktorým vznikla škoda v súvislosti s poškodením iného, a konečne, o osoby, ktoré majú záujem na ukončení porušovania práv. V takomto postavení môže byť i pozostalý po sťažovateľovi, ktorého smrť nastala počas konania pred Súdom, pričom pozostalý má záujem v pôvodnej sťažnosti pokračovať.⁷⁹ Za týchto okolností Súd neposudzuje vhodnosť pokračovania v prejednávaní sťažnosti, ale je dôležité, aby dôvody podania sťažnosti bolo možné riešiť v ďalšom konaní.⁸⁰ Pravdaže, takáto situácia môže nastať len vo vzťahu k právam, ktoré nie sú osobnostného charakteru. Čo sa týka vzniku škody, sťažovateľ nemá povinnosť dokázať, že na jeho strane došlo ku vzniku materiálnej škody, prípadne nemateriálnej ujmy. Po preskúmaní existencie a rozsahu vzniknutej škody, môže Súd primerane určiť spravodlivé zadosťučinenie podľa článku 41 Dohovoru.

Strata postavenia poškodenej osoby

Ak dôjde k vyriešeniu sťažnosti v rámci vnútroštátnych konaní následne po tom, ako ju už Súd stihol prehlásiť za prijateľnú, sťažovateľ stráca postavenie poškodeného v zmysle článku 34 Dohovoru. K strate statusu poškodeného môže dôjsť aj v súvislosti so zmiernením trestu alebo prijatím opatrenia prospešného pre sťažovateľa, avšak len za predpokladu, že sťažovateľ učiní výslovné prehlásenie, že porušenie jeho práv bolo úspešne napravené.⁸¹ Zníženie trestu alebo zastavenie konania z dôvodu neprimeranej dĺžky konania neznamena pre sťažovateľa stratu postavenia obeť v zmysle článku 34 Dohovoru. Výnimkou z tohto pravidla je prípad, ak vnútroštátne orgány priznajú, že k porušeniu Dohovoru skutočne došlo a zrealizujú jeho nápravu.⁸² Postavenie poškodeného (prípadne strata tohto postavenia) je závislé od rozsahu priznaného odškodnenia, ako aj rýchlosti jeho vyplatenia. Hoci by bol sťažovateľ oslobodený spod trestného obvinenia a trestné stíhanie by bolo následne zastavené, stále má k dispozícii možnosť podať sťažnosť na porušenie niektorých jeho procesných práv v zmysle článku 6 Dohovoru, prípadne sťažnosť na prieťahy v súdnom konaní.⁸³ Je dôležité

⁷⁸ PIROŠÍKOVÁ: *Komentár k vybraným článkom Dohovoru...*, s. 114 – 115.

⁷⁹ HUBÁLKOVÁ: *Stručná rukojeť...*, *Bulletin advokacie*, zvláštní číslo, s. 46 – 47.

⁸⁰ ČAPEK: *Evropská úmluva...(I. část – Úmluva)*, s. 699.

⁸¹ HUBÁLKOVÁ: *Stručná rukojeť...*, *Bulletin advokacie*, zvláštní číslo, s. 46 – 49.

⁸² PIROŠÍKOVÁ: *Komentár k vybraným článkom Dohovoru...*, s. 118.

⁸³ HUBÁLKOVÁ: *Stručná rukojeť...*, *Bulletin advokacie*, zvláštní číslo, s. 48 – 49.

oddať, že strata postavenia osoby poškodenej znamená pre jednotlivca zásadné následky v podobe vyčiarknutia sťažnosti zo zoznamu prípadov v zmysle článku 37 Dohovoru.⁸⁴

Polemika ohľadne priznania statusu obeť sa rozpútala v prípade *Gobrecht v. Rakúsko*⁸⁵, v ktorom podávateľ namietal neúnosné prekročenie primeranej lehoty v civilnom konaní, ktoré nakoniec skončilo zmierom. Komisia musela v prvom rade posúdiť, či je možné na sťažovateľa nahliadať ako na poškodenú osobu. Žalovaná rakúska vláda i sťažovateľ sa zhodli v názore, že zmier nemá za následok nedostatok žalobnej legitímácie na strane sťažovateľa. Komisia zároveň v rámci svojho posudzovania zohľadnila, že jediným dôvodom, prečo sťažovateľ pristúpil na uzatvorenie zmierny, bolo upozornenie zo strany sudcu, že konanie môže reálne trvať aj ďalších päť či šesť rokov. Súčasne pripomenula, že priaznivý výsledok v konaní nemá za následok zbavenie sťažovateľa statusu poškodenej osoby. Jedinou možnou výnimkou je prípad, kedy vnútroštátne orgány výslovne alebo mlčky uznali a následne odškodnili porušenie ustanovení Dohovoru. V tomto prípade sa tak však nestalo, preto Komisia skonštatovala, že sťažovateľ mal i po uzatvorení zmierny vážny záujem na rozhodnutí o primeranosti lehoty daného konania, a teda mu priznala postavenie poškodenej osoby, ako ho deklaruje článok 34 Dohovoru.⁸⁶

Komisia sa vo svojej rozhodovacej praxi zaoberala aj prípadmi, kedy bolo potrebné priznať status poškodenej osoby (obeť) sťažovateľovi, ktorému vnútroštátne súdy do istej miery priznali kompenzáciu. Jedným z takýchto prípadov je *Gama da Costa v. Portugalsko*⁸⁷. Sťažovateľ utrpel zranenia pri dopravnej nehode ako spolujazdec a podal žalobu na vodiča a poisťovňu o náhradu škody. Zahájené konanie prebiehalo asi 10 rokov a keďže počas tejto doby došlo v Portugalsku k inflácii, sťažovateľ navrhol pôvodnú výšku náhrady škody zvýšiť. Súd jeho žiadosti vyhovel, no on sa napriek tomu neskôr obrátil na Komisiu so sťažnosťou na porušenie článku 6 ods. 1 pre nedodržanie primeranej lehoty. Portugalská vláda proti tomu argumentovala, že sťažovateľovi už bola priznaná primeraná kompenzácia a požadovala, aby mu Komisia nepriznala status poškodenej osoby, keďže z titulu dĺžky konania bol už náležite odškodnený, a teda mu nevznikla žiadna ujma. Sťažovateľ však namietal, že v jeho prípade sa

⁸⁴ K vyčiarknutiu sťažnosti môže dôjsť podľa článku 37 Dohovoru tiež vtedy, ak okolnosti prípadu nasvedčujú, že sťažovateľ viac netrvá na svojej sťažnosti, alebo že vec už bola vyriešená, prípadne z akéhokoľvek iného dôvodu, na základe ktorého Súd dospeje k záveru, že v posudzovaní sťažnosti nie je dôvodné pokračovať. Súd je tiež oprávnený rozhodnúť o navrátení sťažnosti do zoznamu prípadov, ak sa domnieva, že okolnosti takýto postup odôvodňujú.

⁸⁵ Európska komisia pre ľudské práva: Rozhodnutie zo dňa 6. júla 1988, *Gobrecht v. Rakúsko*, č. 11744/85, D.R. č. 56, s. 196.

⁸⁶ ČAPEK: *Evropská úmluva... (I. část – Úmluva)*, s. 705 – 706.

⁸⁷ Európska komisia pre ľudské práva: Rozhodnutie zo dňa 5. marca 1990, *Gama da Costa v. Portugalsko*, č. 12659/87, D.R. č. 65, s. 136.

nejedná len o ujmu spôsobenú dôsledkom inflácie, ale tiež o morálnu škodu a škodu finančnú, spočívajúcu v strate úrokov. Komisia v tomto prípade musela súhlasiť. Prehlásila, že zvýšením pôvodne navrhovanej čiastky predstavujúcej odškodnenie sťažovateľa došlo len k valorizácii, ktorá však nemala súvislosť s právom na spravodlivý proces v primeranej lehote. Nie je preto možné takéto zvýšenie náhrady škody pokladať za uznanie porušenia Dohovoru, ani priznané odškodnenie z tohto titulu. Sťažovateľovi teda právom náleží status poškodenej osoby oprávnenej k podaniu sťažnosti.⁸⁸

Pasívne legitimovaný subjekt

Žalovaným subjektom môže byť výhradne len štát, ktorý ratifikoval Dohovor a konkrétne dodatkové protokoly, ktoré garantujú ochranu dotknutých práv. Všeobecne môžeme konštatovať, že štát zodpovedá za činnosť svojich zákonodarných, výkonných a súdnych orgánov. Zodpovednosť štátu môže vzniknúť aj v súvislosti s konaním iných subjektov, na ktoré štát delegoval časť svojich právomocí a ktoré sú v rámci svojej činnosti spôsobilé poškodiť základné práva a slobody obsiahnuté v ustanoveniach Dohovoru a jeho dodatkových protokoloch. Takýmito subjektmi sú typicky obce, vyššie územné celky, cirkvi, profesné komory atď.⁸⁹ Nepripadá do úvahy, aby sťažnosť smerovala proti činnosti iných fyzických alebo právnických osôb, ako napríklad advokátovi alebo literárnemu periodiku. Vo vzťahu k činnosti týchto subjektov môže zodpovednostný vzťah vzniknúť len vtedy, ak by mali povinnosť ochraňovať určité práva (napríklad právo formovať a povoliť odbory, právo na vzdelanie).

Existencia zodpovednosti zmluvných štátov za činnosť súkromných osôb je ovplyvnená charakterom individuálnych práv garantovaných Dohovorom a rozsahom pozitívnych povinností štátu k chráneniu týchto práv.^{90 91} V kauze *Van der Musselle v. Belgicko*⁹² Súd vyslovil názor, že nepripadá do úvahy, aby sa štát zriekol svojej zodpovednosti jej prenesením na fyzické osoby. Na zodpovednosť štátu týkajúcu sa neľudského zaobchádzania zo strany jednotlivcov nahliada Súd v zmysle článkov 1 a 3 Dohovoru súčasne. Článok 1 požaduje po signatárskych štátoch, aby priznali práva a slobody

⁸⁸ ČAPEK: *Evropská úmluva... (I. část – Úmluva)*, s. 710 – 711.

⁸⁹ PIROŠÍKOVÁ: *Komentár k vybraným článkom Dohovoru...*, s. 94.

⁹⁰ HUBÁLKOVÁ: *Stručná rukojeť...*, *Bulletin advokacie*, zvláštní číslo, s. 41 – 48.

⁹¹ Podrobnejšie o problematike pozitívnych záväzkov štátu vid' SVÁK: *Advokát pred európskymi súdmi...*, s. 59 – 61.

⁹² Európsky súd pre ľudské práva: Rozsudok zo dňa 23. novembra 1983, *Van der Musselle v. Belgicko*, č. 8919/80, Series A 70.

uvedené v ustanoveniach Dohovoru pre všetkých v rámci ich jurisdikcie. Za týmto účelom musia jednotlivcom poskytnúť ochranu pred jednaním, ktoré článok 3 zakazuje.⁹³

Príkladom je možné zmieniť sťažnosť *A. v. Spojené kráľovstvo*⁹⁴. Nevlastný otec čelil obžalobe za neľudské zaobchádzanie so svojim deväťročným synom, ktorého pravidelne telesne trestal. Spod obžaloby bol však nakoniec oslobodený. Súd prehlásil, že keďže vnútroštátne súdy vnímali konanie otca na základe svojej legislatívy ako rozumné trestanie, zákon, ktorý im takéto posúdenie umožňoval, nezabezpečil dostatočnú ochranu pred jednaním v rozpore s článkom 3 Dohovoru.⁹⁵

Zmluvné štáty majú možnosť preniesť časť svojej suverenity na medzinárodnú organizáciu, v rámci kooperácie v určitých oblastiach. Organizácia, na ktorú je táto zodpovednosť prenesená, nie je však sama na základe Dohovoru zodpovedná za jednotlivú činnosť jej orgánov, či za ich rozhodnutia, keďže nie je zmluvnou stranou Dohovoru. Súd v tomto smere poznamenal, že zmluvná strana nesie na základe článku 1 Dohovoru zodpovednosť za všetky úkony a opomenutia svojich orgánov, odhliadnuc od toho, či toto konanie alebo opomenutie nastalo ako dôsledok vnútroštátneho práva alebo potreby splniť medzinárodné záväzky⁹⁶

3.2.5. Zhrnutie

Zásadný význam procesného článku 34 Dohovoru spočíva v tom, že sprostredkúva možnosť podať individuálnu sťažnosť k medzinárodnému orgánu, ktorý posúdi porušenie tvrdených práv v zmysle ustanovení Dohovoru.

K subjektom oprávneným k podaniu sťažnosti patria fyzické osoby, právnické osoby i skupina osôb. Na druhej strane, žalovaným subjektom môže byť len niektorý zo štátov, ktorý ratifikoval Dohovor a konkrétne protokoly k nemu. Nie je teda možné, aby sťažnosť smerovala proti činnosti individuálnych osôb.

Dôležitým kritériom prípustnosti sťažnosti je skutočnosť, že sťažovateľovi vznikla ujma na jeho právach a v dôsledku toho je možné považovať ho za osobu poškodenú (obeť). Súd pristupuje k výkladu pojmu „poškodená osoba“ s čo najväčšou flexibilitou a bez prílišnej formálnosti. Jeho snahou je zabezpečiť čo najširšiu ochranu práv v rámci splnenia podmienok

⁹³HUBÁLKOVÁ: *Stručná rukojeť...*, *Bulletin advokacie*, zvláštní číslo, s. 41 – 48.

⁹⁴ Európsky súd pre ľudské práva: Rozsudok zo dňa 23. septembra 1998, *A. v. Spojené kráľovstvo*, č. 25599/94, Reports 1998-VI.

⁹⁵ HUBÁLKOVÁ: *Stručná rukojeť...*, *Bulletin advokacie*, zvláštní číslo, s. 41 – 48.

⁹⁶ PIROŠIKOVÁ: *Komentár k vybraným článkom Dohovoru...*, s. 94.

prijateľnosti. V dôsledku toho sa ochrany práv môže dovolávať nielen osoba priamo poškodená, ale i osoba poškodená nepriamo či dokonca potenciálne. Ak by však vnútroštátne orgány vyriešili dané porušenie práv po tom, ako Súd stihol sťažnosť zaregistrovať, prípadne došlo k zmierneniu trestu sťažovateľa či k jeho odškodneniu, postavenie osoby poškodenej stráca a sťažnosť je následne vyčiarknutá zo zoznamu sťažností.

Podmienky prijateľnosti individuálnej sťažnosti

V rámci svojej rozhodovacej činnosti vytvoril Súd (a pred ním Komisia) nespočetné množstvo judikatúry vykladajúce a aplikujúce jednotlivé podmienky prijateľnosti stanovené článkami 34 a 35 Dohovoru. Vzhľadom na obrovský počet zaregistrovaných sťažností, svoju pozornosť sústredil najmä na tie, ktoré si zasluhujú preskúmanie vo veci samej.

Väčšina z kritérií prípustnosti je procesnej povahy (šesťmesačná lehota na podanie sťažnosti, pravidlo vyčerpania vnútroštátnych prostriedkov nápravy). Niektoré (zjavná neopodstatnenosť alebo nezlučiteľnosť sťažnosti) však vyžadujú, aby Súd pristúpil k posúdeniu samotného prípadu už v rámci fázy prijímania sťažnosti. Súd viackrát zdôraznil, že pravidlá posudzovania prípustnosti musia byť aplikované s určitým stupňom flexibility a bez prehnaného formalizmu. K tomu dodal, že je dôležité zohľadniť účel týchto kritérií, pretože Dohovor ako ľudsko-právny dokument musí byť v prvom rade interpretovaný tak, aby poskytoval čo najväčšie záruky účelnosti a efektivity ochrany práv. Preto sa prikláňa k priaznivejšiemu výkladu niektorých podmienok (napr. šesťmesačnej lehoty na podanie, pravidla vyčerpania vnútroštátnych prostriedkov) v záujme dosiahnutia prospechu jednotlivca.⁹⁷

Pravidlo vyčerpania vnútroštátnych prostriedkov nápravy

Článok 35 v znení Protokolu č. 11 bol v zásade vytvorený zlúčením článkov 26 a 27. Prvý odsek zahŕňa obecný princíp medzinárodného práva nazvaný „*local remedies rule*“. Je považovaný za jednu z podmienok možného uznania sťažnosti, nie je však princípom absolútnym. Jedná sa o pravidlo, ktoré je nutné uplatňovať s istou flexibilitou a s ohľadom na špecifické okolnosti konkrétneho prípadu.⁹⁸ Komisia vyjadrila jeho podstatu v prípade

⁹⁷ HARRIS: *Law of the European Convention...*, s. 757.

⁹⁸ ČAPEK: *Evropská úmluva... (I. část – Úmluva)*, s. 739.

*Nielsen v. Dánsko*⁹⁹, kde konštatovala: „Žalovaný musí mať najskôr možnosť zjednať nápravu právnymi prostriedkami v rámci vlastného systému odškodnenia jednotlivca, ktorému bola spôsobená ujma.“¹⁰⁰ Pravidlo vyčerpania opravných prostriedkov požaduje využiť možnosti všetkých opravných prostriedkov dostupných v rámci vnútroštátneho práva, o ktorých sa dá predpokladať, že budú predstavovať efektívnu ochranu práv a sú postačujúce k tomu, aby sa ich prostredníctvom dosiahlo primeraného odškodnenia, za ktoré zodpovedá štát na medzinárodnej úrovni.¹⁰¹

Interpretácia pojmu „opravný prostriedok“, resp. slovami článku 35 ods. 1 Dohovoru pojmu „vnútroštátny právny prostriedok nápravy“, nie je závislá na tom, ako ju vníma právny poriadok zmluvného štátu. Judikatúra Súdu tento pojem definuje ako každý prostriedok, cestou ktorého je možné dosiahnuť uspokojivého výsledku z hľadiska predmetu sťažnosti. Znamená nápravu situácie, ktorá je podľa mienky sťažovateľa v rozpore s Dohovorom. Tým, že Dohovor zakotvuje podmienku vyčerpania vnútroštátnych právnych prostriedkov nápravy, dáva zmluvnému štátu možnosť napraviť situáciu, ktorá je predmetom sťažnosti. Môžeme teda povedať, že táto podmienka reflektuje princíp subsidiarity medzinárodného systému ochrany ľudských práv voči systémom národným. Uplatní sa i na medzištátne sťažnosti podané v zmysle článku 33 Dohovoru, ak žalujúci štát namieta porušenie Dohovoru smerujúce voči jednotlivcom.¹⁰²

Povinnosť vyčerpať všetky dostupné vnútroštátne opravné prostriedky sa považuje za súčasť obyčajového medzinárodného práva. Bola uznaná Medzinárodným súdnym dvorom v kauze *Interhandel (Švajčiarsko v. USA)*¹⁰³, zakotvujú ju však aj jednotlivé ustanovenia medzinárodných zmlúv, napríklad Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach a Opčný protokol k nemu, Americký dohovor o ľudských právach, Africká charta o ľudských právach a právach národov.¹⁰⁴

Opačné stanovisko zaujala Komisia v prípade *De Wilde, Ooms a Versyp v. Belgicko*¹⁰⁵, kde judikovala, že prípustná je aj situácia, aby štát sám upustil od nutnosti vyčerpania opravných prostriedkov, ak v tejto súvislosti existuje zaužívaná medzinárodná

⁹⁹ Európska komisia pre ľudské práva: Rozhodnutie zo dňa 15. marca 1961, *Nielsen v. Dánsko*, č. 343/57, Yearbook II, s. 412.

¹⁰⁰ ČAPEK: *Evropská úmluva... (I. časť – Úmluva)*, s. 739.

¹⁰¹ ČAPEK: *Evropská úmluva... (I. časť – Úmluva)*, s. 832.

¹⁰² HUBÁLKOVÁ: *Stručná rukojeť...*, *Bulletin advokacie*, zvláštní číslo, s. 20.

¹⁰³ Medzinárodný súdny dvor: Rozsudok zo dňa 21. marca 1959, *Interhandel (Švajčiarsko v. USA)*, I.C.J. Reports 1959, s. 6.

¹⁰⁴ ČAPEK: *Evropská úmluva... (I. časť – Úmluva)*, s. 740.

¹⁰⁵ Európsky súd pre ľudské práva: Rozsudok zo dňa 18. júna 1971, *De Wilde, Ooms a Versyp v. Belgicko*, č. 2832, 2835, 2899/66, Series A 12, s. 33.

prax. Zodpovedanie zásadnej otázky, aké vnútroštátne opravné prostriedky sú v tomto smere k dispozícii, je ponechané príslušným vnútroštátnym orgánom na základe pravidiel vnútroštátneho práva.¹⁰⁶

Právomoc vyhodnotiť, či boli využité všetky dostupné vnútroštátne opravné prostriedky náleží *ex officio* Súdu. Ak je sťažnosť postúpená štátu, dôkazné bremeno v súvislosti s „local remedies rule“ sa rozdelí medzi žalovaný štát a sťažovateľa. Povinnosťou žalovaného štátu odvolávajúceho sa na toto pravidlo je dokázať existenciu náležitých účinných opravných prostriedkov v jeho vnútroštátnom právnom poriadku. Sťažovateľ potom musí uniesť dôkazné bremeno spojené s jeho tvrdením, že všetky tieto dostupné opravné prostriedky skutočne využil, resp. ak nevyužil, že sa nejednalo o prostriedky účinné a adekvátne.¹⁰⁷

Po dlhú dobu zostávalo v štrasburskej judikatúre nejasné, či v prípade, že má sťažovateľ možnosť podať viacero opravných prostriedkov, je jeho povinnosťou vyčerpať ich všetky, alebo postačí využiť len tie z nich, ktoré pokladá za najviac efektívne k dosiahnutiu ochrany svojho záujmu. Reštriktívna interpretácia tohto ustanovenia podporuje skôr prvú z variánt. O niečo menej striktný postoj zaujala Komisia vo veci **Monika Berberich v. Nemecko**¹⁰⁸, ktorej výsledkom bolo nasledovné stanovisko: „V prípade, že existuje iba jediný opravný prostriedok, je potrebné ho použiť až po najvyššiu úroveň. Situácia však nie je jasná, ak poskytuje vnútroštátne právo viacero opravných prostriedkov. V takýchto prípadoch bola Komisia ochotná pripustiť, že článok 35 ods. 1 bol dodržaný, ak sťažovateľ vyčerpal iba tie opravné prostriedky, ktoré je možné rozumne pokladať za účelné.“ Neskôr Komisia tento svoj názor doplnila, že v prípade, že má sťažovateľ k dispozícii viac opravných prostriedkov k odstráneniu porušovania Dohovoru, je dôležité článok 35 ods. 1 aplikovať na situáciu tak, aby reflektoval praktické a skutočne existujúce možnosti sťažovateľa dosiahnuť efektívnu ochranu práv a slobôd zaručovaných Dohovorom. Preto sa sťažovateľ v konkrétnom prípade môže rozhodnúť, aký opravný prostriedok využije, pričom uvedie, aké objektívne a rozumné dôvody ho k tomu viedli.

Forma konania a jeho časové limity sú vymedzené podmienkami vnútroštátneho práva a rozhodovanie o nich rovnako prislúcha vnútroštátnym orgánom. Podávateľ v rámci svojho odvolania k vnútroštátnemu súdu musí riadne dodržať stanovené procesné podmienky či

¹⁰⁶ ČAPEK: *Evropská úmluva... (I. část – Úmluva)*, s. 740.

¹⁰⁷ ČAPEK: *Evropská úmluva... (I. část – Úmluva)*, s. 832.

¹⁰⁸ Európska komisia pre ľudské práva: Rozhodnutie zo dňa 29. mája 1974, *Monika Berberich v. Nemecko*, č. 5874/72, Yearbook XVII, s. 386.

časové limity. V prípade, že ich nedodrží, Súd sťažnosť zamietne z dôvodu nesplnenia podmienky vyčerpania vnútroštátnych opravných prostriedkov a sťažnosť bude posúdená ako neprípustná.

Výkladu a aplikácii jednotlivých ustanovení vnútroštátneho práva sa venujú príslušné vnútroštátne orgány. Komisii následne prináležalo oprávnenie posúdiť, či bol sťažovateľ v dôsledku takejto interpretácie ukrátený na svojich právach, t.j. či je možné mu prisúdiť status poškodenej osoby (obete). Osoba, ktorej náleží takéto postavenie, sa ale nemôže spoliehať, že vnútroštátne súdy budú musieť jednať alebo zdôvodniť rozsudky len na základe skutočnosti, že je im táto povinnosť uložená *ex officio*.¹⁰⁹ Túto problematiku rozoberala Komisia v prípade *Van Oosterwijck v. Belgicko*¹¹⁰, kde konštatovala: „Skutočnosť, že belgické súdy mohli, či dokonca boli povinné jednať z vlastného podnetu, nie je možné vyložiť tak, že zbavuje sťažovateľa povinnosti podať pred nimi žalobu pre porušovanie Dohovoru alebo predložiť k tomuto účelu príslušné argumenty.“

Sťažovateľ vo všeobecnosti nie je povinný vo vnútroštátnej žalobe vymedziť konkrétne články Dohovoru, na ktoré sa v súvislosti s porušením jeho práv odvoláva. V istých prípadoch je však výslovne vyžadovaný odkaz na konkrétne ustanovenia Dohovoru.¹¹¹ Túto skutočnosť pripustila Komisia v už vyššie zmieňovanom prípade *Van Oosterwijck v. Belgicko*¹¹² a zároveň dodala, že takýto priamy odkaz na konkrétne články Dohovoru je potrebný vtedy, ak nie je možné predložiť sťažnosť riadnym spôsobom vnútroštátnym orgánom. Na otázku, ktoré opravné prostriedky je vlastne treba použiť, odpovedá Komisia prostredníctvom svojej judikatúry len toľko, že vždy je najdôležitejšie vychádzať zo samotných okolností konkrétneho prípadu.¹¹³

Jadro judikatúry týkajúcej sa „local remedies rule“ tvorí v zásade už vyššie spomenutý prípad *Nielsen v. Dánsko*¹¹⁴, podľa ktorého sa požaduje využiť všetky dostupné prostriedky nápravy v rámci vnútroštátneho práva, ktorými je možné dosiahnuť náhrady škody. Sťažovateľ je oslobodený od ich použitia len ak sa javia neúčinnými či neprimeranými. Je však dôležité zdôrazniť, že osobná mienka sťažovateľa na účinnosť, či neúčinnosť konkrétneho opravného prostriedku nemá žiaden vplyv.

¹⁰⁹ ČAPEK: *Evropská úmluva... (I. část – Úmluva)*, s. 740 - 741.

¹¹⁰ Európsky súd pre ľudské práva: Rozsudok zo dňa 6. novembra 1980, *Van Oosterwijck v. Belgicko*, č. 7654/76, Series A 40, s. 19.

¹¹¹ ČAPEK: *Evropská úmluva... (I. část – Úmluva)*, s. 740 - 741.

¹¹² Viď poznámku pod čiarou č. 84.

¹¹³ ČAPEK: *Evropská úmluva... (I. část – Úmluva)*, s. 740 - 741.

¹¹⁴ Viď poznámku pod čiarou č. 75.

Komisia i Súd vo svojej početnej judikatúre objasňujú, čo môžeme považovať za „účinný a adekvátny opravný prostriedok“. Najpodstatnejšou spoločnou črtou tejto judikatúry je fakt, že sťažovateľ je povinný vyčerpať všetky dostupné vnútroštátne prostriedky až po najvyššiu úroveň len v prípadoch a do takej miery, do akej je možné rozumne predpokladať, že odvolanie k vyššiemu orgánu bude mať potenciál podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci. Túto zásadu môžeme analogicky uplatniť i na odvolanie, či sťažnosti na Ústavný súd proti rozhodnutiu iného súdu. Podmienka vyčerpania opravných prostriedkov sa vzťahuje i na zahájenia akýchkoľvek iných konaní podľa vnútroštátneho práva (nielen konaní pred súdmi), ktoré môžu mať za následok rozhodnutie zaväzujúce štátne orgány¹¹⁵, prípadne odvolanie k správny orgánom. Ak opravný prostriedok s prihliadnutím k záverom konštantnej judikatúry s určitosťou neposkytuje žiadne vyhliadky na úspech, je možné ho považovať za neúčinný a nie je nutné ho vyčerpať. Sťažovateľ však musí následne existenciu takejto judikatúry doložiť.

V určitých prípadoch sa môžu vyskytnúť tzv. zvláštne okolnosti podľa všeobecne uznávaných pravidiel medzinárodného práva, na základe ktorých môžu i účinné adekvátne prostriedky zostať nevyužitú. Príkladom je možné zmieniť pochybnosti o účinnosti opravného prostriedku, pokročilý vek sťažovateľa, zlú finančnú situáciu sťažovateľa alebo vysoké trovy konania, omyl alebo nesprávnu rada právneho poradcu, či orgánu a iné. Časový okamih, ku ktorému je nutné vyčerpať všetky vnútroštátne opravné prostriedky, posudzuje Súd pomerne flexibilne. Obvykle je dostačujúce, ak rozhodnutie najvyššieho vnútroštátneho súdu existovalo v dobe, keď Súd posudzuje prijateľnosť sťažnosti.

Podanie sťažnosti v lehote šesť mesiacov

Článok 35 ods. 1 Dohovoru stanoví, že Súd môže posudzovať sťažnosť, ktorá bola podaná do doby šiestich mesiacov odo dňa, kedy bolo prijaté konečné vnútroštátne rozhodnutie vo veci.¹¹⁶ Komisia sa k zmienenému ustanoveniu Dohovoru vyjadrila nasledovne: „Toto pravidlo určuje konkrétne časové vymedzenie kontroly dodržiavania ľudských práv uskutočňovanej orgánmi Dohovoru a súčasne signalizuje sťažovateľom i zmluvným stranám, že uplynutím tohto obdobia už medzinárodná kontrola nie je možná.“¹¹⁷

¹¹⁵ Príkladmi takýchto iných konaní môžu byť trebárs žiadosti o milosť, kárne konania alebo sťažnosti k predstaviteľom policajnej jednotky.

¹¹⁶ HUBÁLKOVÁ: *Evropská úmluva o lidských právech...*, s. 70.

¹¹⁷ PIROŠÍKOVÁ: *Komentár k vybraným článkom Dohovoru...*, s. 175.

Inými slovami, dôvodom stanovenia tejto lehoty je snaha o podporu právnej stability v rámci jednotlivých členských štátov Dohovoru, ako aj úmysel zachovať istú úroveň ochrany pred neistotou a zaistiť, aby vnútroštátne rozhodnutia nemohli byť donekonečna preskúmané. Povinnosť preskúmania či bola lehota riadne dodržaná náleží Súdu, a to z úradnej povinnosti.

Lehota šiestich mesiacov má sťažovateľovi poskytnúť príležitosť dostatočne si premyslieť jeho rozhodnutie podať sťažnosť k Súdu, tiež zhromaždiť všetky potrebné dokumenty, argumenty a dôvody na jej podloženie.¹¹⁸ Dátumom podania sťažnosti všeobecne rozumieme dátum uvedený na pečiatke pošty podania. Zároveň toto podanie musí sťažovateľ adresovať Súdu a špecifikovať aspoň stručne predmet jeho sťažnosti.¹¹⁹

V zásade môžeme povedať, že jej beh začína od okamihu prijatia konečného vnútroštátneho rozhodnutia. Ide teda o rozhodnutie prijaté ako posledné v rámci využitia všetkých účinných a dostupných právnych prostriedkov nápravy.¹²⁰ Tými rozumieme opravné prostriedky spôsobilé odstrániť zásahy do práv a slobôd sťažovateľa a zabezpečiť mu vyhliadky na úspech vo veci. Súd prehlási, že sťažnosť je neprijateľná v prípade, že sťažovateľ ešte nevyčerpal všetky vnútroštátne prostriedky nápravy. Po tom, ako chýbajúci prostriedok nápravy dodatočne vyčerpal, môže sťažovateľ opätovne využiť možnosť obrátiť sa na Súd v šesťmesačnej lehote.¹²¹

Ak nie sú k dispozícii žiadne účinné opravné prostriedky, lehota sa počíta od okamihu, kedy nastala udalosť, ktorá je predmetom konania pred Súdom. Ak by sťažovateľ využil niektorý opravný prostriedok a následne zistil, prípadne mohol zistiť, že jeho použitie je neefektívne, lehota plynie od okamihu zistenia tejto skutočnosti. Napriek tomu, že článok 35 ods. 1 Dohovoru stanoví počiatok behu šesťmesačnej lehoty ku dňu prijatia konečného vnútroštátneho rozhodnutia, nemusí byť tento deň skutočným začiatkom pre jej počítanie. Keďže najzásadnejšou úlohou Dohovoru je predovšetkým fungovať ako nástroj účinnej a praktickej ochrany ľudských práv a slobôd, Súd ho aplikuje bez nadbytočných administratívnych nárokov a formálnych prekážok. Preto berie ako počiatok pre beh lehoty deň, kedy sa sťažovateľ o konečnom rozhodnutí dozvedel, prípadne sa dozvedieť mal, na základe procesných pravidiel konkrétneho zmluvného štátu.

Ak rozhodnutie vyhlásil súdny či iný orgán na verejnom rokovaní, začína plynúť lehota pre podanie sťažnosti k Súdu odo dňa vynesenia takéhoto rozhodnutia. Keďže sa však

¹¹⁸ HUBÁLKOVÁ: *Evropská úmluva o lidských právech a Česká republika...*, s. 70.

¹¹⁹ PIROŠÍKOVÁ: *Komentár k vybraným článkom Dohovoru...*, s. 175.

¹²⁰ HUBÁLKOVÁ: *Evropská úmluva o lidských právech a Česká republika...*, s. 70.

¹²¹ PIROŠÍKOVÁ: *Komentár k vybraným článkom Dohovoru...*, s. 175 - 176.

rozhodnutie vyhlásené na verejnom zasadaní priamo na mieste neodôvodňuje a dôvody sa spisujú až dodatočne a následne spolu s rozhodnutím rozposielajú stranám, znovu vzniká priestor pre neformálny prístup Súdu. V tomto prípade sa posúva začiatok behu lehoty na moment doručenia rozhodnutia sťažovateľovi. Ak nadobúda rozhodnutie právnej moci okamihom jeho doručenia právnomu zástupcovi sťažovateľa, počína lehota bežať týmto okamihom bez ohľadu na skutočnosť či je zároveň doručované aj sťažovateľovi.

Trochu komplikovanejšia situácia môže nastať v súvislosti s určením začiatku behu šesťmesačnej lehoty na podanie sťažnosti voči novým zmluvným štátom Dohovoru. Súd nie je oprávnený posudzovať sťažnosť z dôvodu nezlučiteľnosti *ratione temporis*, ak došlo k vydaniu rozhodnutia, prípadne jeho doručeniu sťažovateľovi, ešte pred pristúpením zmluvného štátu k Dohovoru. Súd nie je oprávnený sťažnosť preskúmať ani v prípade, že by šesťmesačná lehota skončila až po vstupe Dohovoru do platnosti. Pokiaľ konečné rozhodnutie nadobudne právnu moc až po tom, ako signatársky štát pristúpil k Dohovoru, lehota začne plynúť od okamihu právnej moci tohto rozhodnutia. V prípade, že by proti opatreniu, ktorým sa sťažovateľ cíti byť poškodený na svojich právach zaručovaných Dohovorom, neexistoval žiaden účinný opravný prostriedok, plynie lehota na podanie sťažnosti od momentu, kedy bol sťažovateľ týmto opatrením dotknutý alebo odkedy sa o ňom dozvedel.¹²²

Osobitným spôsobom Súd interpretuje beh šesťmesačnej lehoty vo vzťahu k pokračujúcej situácii porušovania práv (*continuing situation*), kedy lehota počína bežať okamihom jej ukončenia. Príčinou pretrvávajúcej situácie môže byť napríklad priame uplatňovanie zákonnej normy, proti ktorému sťažovateľ nemá k dispozícii žiadne opravné prostriedky.¹²³ V prípade, že by zásahy do práv stále pretrvávali, lehota šiestich mesiacov sa nepoužije.

Ak by koniec lehoty pripadol na sviatok alebo deň pracovného pokoja, presúva sa jej koniec na najbližší pracovný deň. Sťažnosti podané telefonicky zohľadní Súd len vo výnimočných prípadoch, ak sťažovateľ za žiadnych okolností nemal možnosť obrátiť sa na Súd písomnou cestou a ak svoju telefonickú sťažnosť podal rýchlo a jasne.

Podávateľ musí dohliadnuť, aby svoju sťažnosť podal v stanovenej lehote. Nedbalosť či neznalosť nie sú relevantným argumentom pred Súdom, jedine že by bol schopný uviesť pádne dôvody na ospravedlnenie svojho omeškania. Niektorí sťažovatelia sa rozhodnú na Súd obrátiť až po tom, ako bola odmietnutá ich žiadosť o povolenie obnovy konania alebo podnety k podaniu sťažnosti pre porušenie zákona. Odmietnutie v týchto prípadoch nijako

¹²² HUBÁLKOVÁ: *Evropská úmluva o lidských právech a Česká republika...*, s. 70 – 75.

¹²³ PIROŠÍKOVÁ: *Komentár k vybraným článkom Dohovoru...*, s. 176.

nevplýva na beh šesťmesačnej lehoty. Ak dôjde k povoleniu obnovy konania, treba počkať na koniec obnoveného súdneho konania a až následne sa obrátiť na Súd, po predchádzajúcom odmietnutí ústavnej sťažnosti.¹²⁴

Závažná ujma

Vstup Protokolu č. 14 k Dohovoru do účinnosti znamenal isté zmeny aj v kontexte podávania individuálnych sťažností k Súdu. Týkali sa predovšetkým zmeny článku 35 ods. 3 Dohovoru, kde k doterajším kritériám prípustnosti sťažností pribúda ďalšie, a to kritérium závažnej ujmy sťažovateľa. Definovanie nového kritéria vychádzalo z naliehavej potreby odbremeniť Súd od neustále sa stupňujúceho počtu sťažností, nutnosti vytvoriť ďalší nástroj, ktorý by pomohol zvýšiť jeho filtračnú činnosť a zabrániť tak kolapsu kontrolného mechanizmu Dohovoru. Ukazovalo sa zároveň nevyhnutným vybaviť Súd určitým stupňom flexibility, keďže interpretácia dovtedajších kritérií prípustnosti sa už stala konštantnou judikatúrou a bolo veľmi náročné ju meniť.¹²⁵

Jeho prijatie pravdaže vyvolalo množstvo otázok a pochybností v Pléne Súdu i Parlamentnom zhromaždení. Kritické hlasy poukazovali hlavne na oslabenie princípu individuálnej sťažnosti a absenciu kritérií, na základe ktorých by bolo možné závažnú ujmu určiť. Konečným riešením bolo preto včlenenie bezpečnostných klauzúl a temporálnych ustanovení do finálneho znenia Protokolu č. 14, ktoré nakoniec umožnili jeho schválenie.

Nové kritérium zachováva princíp individuálnej sťažnosti, prízvukuje právny záujem jednotlivca a princíp rešpektovania ľudských práv. Posúdenie, či sťažovateľ utrpel závažnú ujmu, je ponechané na interpretácii Súdu v jeho budúcich rozsudkoch, založenej na objektívnom zhodnotení všetkých skutočností prípadu. Obsah tohto pojmu bude teda zadaný podobným autonómny spôsobom, ako je tomu u niektorých iných pojmov v Dohovore (poškodená osoba, nepodložená sťažnosť atď.).¹²⁶

Spomínanými limitmi pre uplatňovanie rozsahu závažnej ujmy sú bezpečnostné klauzule začlenené do ustanovenia článku 35 Dohovoru. Prvá z nich prízvukuje, že Súd neprehlási za neprijateľnú sťažnosť ani v takom prípade, ak by zistil, že sťažovateľ závažnú ujmu neutrpel. Prejavom princípu rešpektovania ľudských práv v tomto smere je záruka, že Súd posúdi a prejedná konkrétny prípad. Druhá zabezpečovacia klauzula vychádza z princípu

¹²⁴ HUBÁLKOVÁ: *Evropská úmluva o lidských právech a Česká republika...*, s. 70 – 75.

¹²⁵ ČAPEK, Jan. *Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (II. část – protokoly)*. 1. vydání. Praha: LINDE PRAHA, 2010, s. 161.

¹²⁶ ŠÍŠKOVÁ: *Dimenze ochrany lidských práv...*, s. 144 – 145.

subsidiarity. Stanovuje, že Súd nemôže vyhlásiť sťažnosť za neprijateľnú, ak aj sťažovateľ nebol zasiahnutý závažnou ujmom a hoci rešpektovanie ľudských práv nevyžaduje, aby Súd prípad posúdil, avšak doteraz nedošlo k posúdeniu sťažnosti pred vnútroštátnym súdom. Táto podmienka je zárukou povinného prejednávania každej sťažnosti na porušenie ľudských práv pred národnými alebo medzinárodnými súdmi.¹²⁷

Najpragmatickejší účel tohto nového kritéria prijateľnosti spočíva v možnostiach Súdu odmietnuť triviálne sťažnosti, ktoré v podstate zdržiavajú Súd pri jeho činnosti. Na úkor takýchto sťažností vznikne priestor pre zaoberanie sa takými podaniami, ktoré riešia závažné otázky výkladu alebo použitia Dohovoru a jeho protokolov alebo otázok národného práva.¹²⁸

Vzhľadom na skutočnosť, že pojem závažnej ujmy bude v konkrétnejšie vymedzený až v nadchádzajúcej rozhodovacej činnosti Súdu, upravuje článok 20 ods. 2 Protokolu č. 14 prechodne ustanovenie o aplikačnom pravidle. Zavedené filtračné kritérium sa neaplikuje pri skúmaní tých sťažností, ktoré boli uznané prijateľnými pred vstupom Protokolu č. 14 do platnosti. V období nasledovných dvoch rokov sú toto kritérium oprávnení používať len sudcovia v komorách a vo veľkej komore Súdu. Až dodatočne vytvorená judikatúra bude návodom pre posudzovanie sťažností výbormi a samosudcami.¹²⁹

Súd aktívne začal s jej vytváraním už v prvý deň po vstupe 14. protokolu do platnosti v prípade *Ionescu v. Rumunsko*¹³⁰, v ktorom podávateľ žiadal odškodnenie vo výške 90 EUR od autobusovej spoločnosti, ktorá podľa jeho názoru neposkytla cestujúcim také služby ako uvádzala v reklame. S odkazom na nové kritérium, sťažnosť tiahnucu sa už od roku 2004 prehlásil Súd za neprijateľnú. V celom prípade je najpodstatnejšia najmä tá časť, v ktorej Súd objasňuje, ako bude pracovať s podmienkami prijateľnosti. Na základe článku 35 ods. 3 písm. b) Dohovoru usudzuje, že boli naplnené všetky tri podmienky nového kritéria, kedy sa sťažnosťou nebude zaoberať: sťažovateľ neutrpel závažnú ujmu (sumu 90 EUR Súd označil ako skromnú stratu, ktorá nemala vážnejší dopad na osobný život podávateľa), dodržanie zaručených ľudských práv nepožaduje preskúmanie, a nakoniec, vnútroštátne súdy prípad už predtým riadne posúdili.¹³¹

¹²⁷ PIROŠÍKOVÁ: *Komentár k vybraným článkom Dohovoru...*, s. 28 – 29.

¹²⁸ ČAPEK: *Evropská úmluva... (II. část – protokoly)*, s. 161.

¹²⁹ PIROŠÍKOVÁ: *Komentár k vybraným článkom Dohovoru...*, s. 28 – 29.

¹³⁰ Európsky súd pre ľudské práva: Rozhodnutie zo dňa 1. júna 2010, *Ionescu v. Rumunsko*, č. 36659/04.

¹³¹ SMEKAL, Hubert. 14. protokol v akcii: Štrasburk využíva nových možností. *Bulletin Centra pro lidská práva a demokraci* [online]. Júl/august 2010 [cit. 28. marca 2011]. Dostupné na <<http://www.iips.cz/data/files/Centrum%20LP/bulletin%20LP/Vol.%20II/bulletin-LP-II-7,8.pdf>>.

Inšpiráciou pre rozvoj ďalších aspektov nového kritéria bolo i podanie *Korolev v. Rusko*¹³². Sťažovateľ sa domáhal porušenia práva na spravodlivý proces a práva na ochranu majetku, pretože ruské úrady mu nevyplatili čiastku 22,50 rubľa (asi 14 českých korún), ktorá mu náležala na základe rozhodnutia v súdnom konaní. Súd prehlásil, že s ohľadom na zásadu *de minimis non curat praetor* by sa medzinárodný orgán mal zaoberať až spormi určitej intenzity. Závažnosť ujmy Súd zohľadňuje ako zo subjektívnej i z objektívnej stránky. Drobná suma požadovaná sťažovateľom nemala nijaký dopad na kvalitu jeho života, preto Súd podanie odmietol. Zároveň však prehlásil, že je možné, aby posudzoval i sťažnosť takéhoto charakteru v prípade, že by mala na podávateľa širšie ľudsko-právne dopady.¹³³

Dôvody neprijateľnosti sťažnosti

Dohovor taxatívne vymenúva dôvody neprijateľnosti sťažnosti v ustanovení článku 35 ods. 2, 3 a 4.

Každá sťažnosť musí obligatórne obsahovať údaje, na základe ktorých je možné identifikovať osobu podávateľa, tzn. meno a priezvisko sťažovateľa a v prípade, že sa jedná o právnickú osobu, jej názov. V opačnom prípade by sa jednalo o *anonymnú sťažnosť*, ktorú Súd zamietne ako neprijateľnú v zmysle článku 35 ods. 2 Dohovoru. Pravdaže, niekedy môže mať sťažovateľ záujem na nezverejnení svojho mena, pričom ho k tomu vedú závažné dôvody. Aj vtedy na formulári sťažnosti uvedie svoje meno a priezvisko, dátum narodenia, občianstvo a zamestnanie, avšak môže požiadať o utajenie týchto skutočností. Pritom náležite odôvodní, na základe akých skutočností takto činí. Ak Súd túto jeho žiadosť schváli, sťažovateľ bude na všetkých prístupných podkladoch a dokumentoch označovaný len iniciálami svojho mena.

Verejne prístupnými nie sú len rozhodnutia o prijateľnosti sťažností a rozsudky Súdu, ale i zborníky pravidelne vydávané Súdom obsahujúce zhrnutia konkrétnych prípadov, ktorými sa v rámci svojej činnosti zaoberal a tiež sťažnosti, ktoré boli zatiaľ len predané vládam signatárskych štátov, aby k nim poskytli svoje vyjadrenia. V tomto prípade je možné sťažovateľovo meno zverejniť v okamihu odovzdania sťažnosti vláde.

¹³² Európsky súd pre ľudské práva: Rozhodnutie zo dňa 1. júla 2010, *Korolev v. Rusko*, č. 25551/05, Reports of Judgments and Decisions.

¹³³ SMEKAL, Hubert. O čtrnácti korunách se nebudeme bavit: 14. protokol se chytil. *Bulletin Centra pro lidská práva a demokraci* [online]. September 2010 [cit. 28. marca 2011]. Dostupné na <<http://www.iips.cz/data/files/Centrum%20LP/bulletin%20LP/Vol.%20II/bulletin-LP-II-9.pdf>>.

Súd takisto odmietne sťažnosť, ktorá je *vo svojej podstate rovnaká* ako sťažnosť, ktorú už v minulosti posudzoval, ak sťažnosť nebola doplnená o žiadne nové zásadné informácie. „V podstate rovnaká sťažnosť“ je charakteristická napríklad tým, že hoci sťažovateľ podal k Súdu nové podanie, toto obsahuje stále rovnaké námietky ako podanie predchádzajúce, bez toho, že by bolo doplnené novými relevantnými skutočnosťami, o ktorých predtým nevedel. Za „nové relevantné skutočnosti“ nie je možné považovať dodatočné právne argumenty sťažovateľa alebo jeho právneho zástupcu doplnené k pôvodnému podaniu.¹³⁴ Súd uzná za rovnakú i sťažnosť, ktorá sa vyznačuje identitou strán, identitou predmetu, alebo príčiny sťažnosti. Rovnakou sťažnosťou bude i sťažnosť podaná poškodeným, ak ju predtým podal za neho niekto iný v jeho mene. Naopak, o rovnakú sťažnosť sa nejedná, ak sa viacero poškodených sťažuje na to isté konanie, či opomenutie zo strany štátnych orgánov. V prípade, že je sťažnosť založená na rovnakých skutkových okolnostiach vzťahujúcim sa k rovnakým osobám, líšiacim sa len v predmete, nie je možné ju pokladať za rovnakú.¹³⁵

Skôr zriedkavo sa stane, že je na Súd doručená sťažnosť, ktorú už sťažovateľ predložil *inej vyšetrovacej alebo zmierovacej inštancii*, avšak na základe jej rozhodnutia nedosiahol úspech vo veci. V takýchto prípadoch Súd sťažnosť odmietne, ak usúdi, že sa skutočne jedná o sťažnosť identickú s tou, o ktorej predtým rozhodoval iný medzinárodný orgán.¹³⁶

Musí sa pritom jednať o konanie, ktoré je podobné tomu, ktoré prebieha pred Súdom, nemôže teda ísť napríklad o konanie pred mimovládnu organizáciu. Keďže medzinárodných orgánov, ktoré sa zaoberajú dohľadom nad kontrolou dodržiavania základných ľudských práv a slobôd nie je tak veľa, do úvahy pripadá najmä konanie pred Výborom OSN pre ľudské práva.¹³⁷ Ak by sťažovateľ podal svoju sťažnosť k Výboru ľudských práv OSN v Ženeve, ktorý na ňu bude nahliadať v kontexte Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, nemôže už tú istú sťažnosť po vynesení rozsudku Výboru podať k Súdu. Avšak sťažnosť adresovaná k Európskemu výboru pre prevenciu proti mučeniu vôbec nie je prekážkou jej dokonca i súbežného preskúmania u Súdu.

Nezlučiteľnosť sťažnosti s ustanoveniami Dohovoru sa posudzuje zo štyroch zásadných hľadísk, a to:

- a) nezlučiteľnosť z dôvodu obmedzenia jurisdikcie štátu, voči ktorému je sťažnosť podaná (*ratione loci*),

¹³⁴ HUBÁLKOVÁ: *Evropská úmluva o lidských právech a Česká republika...*, s. 47 – 50.

¹³⁵ PIROŠÍKOVÁ: *Komentár k vybraným článkom Dohovoru...*, s. 183 – 184.

¹³⁶ HUBÁLKOVÁ: *Evropská úmluva o lidských právech a Česká republika...*, s. 48 – 49.

¹³⁷ PIROŠÍKOVÁ: *Komentár k vybraným článkom Dohovoru...*, s. 184.

- b) nezlučiteľnosť v dôsledku obmedzenia rozsahu práv a slobôd obsiahnutých v Dohovore (*ratione materiae*),
- c) nezlučiteľnosť vzhľadom na časové obmedzenie aplikácie Dohovoru (*ratione temporis*),
- d) nezlučiteľnosť v súvislosti v postavením sťažovateľa ako osoby poškodenej alebo štátu ako pasívne legitimovaného subjektu (*ratione personae*).¹³⁸

Dôvody pre odmietnutie sťažnosti na základe vyslovenia jej *zjavnej neopodstatnenosti* nastanú v prípade, že hoci Súd preskúmal všetky podklady vzťahujúce sa k sťažnosti, nenašiel žiadne porušenie ustanovení Dohovoru alebo jeho protokolov.¹³⁹ Môže sa jednať o situáciu, kedy sťažovateľ neuviedol žiadne dôkazy, ktorými by podoprel svoje tvrdenia uvádzané v sťažnosti, prípadne právne argumenty sťažovateľa sa javia ako neopodstatnené vzhľadom na to, že výkladu Dohovoru pripisujú odlišný význam, než ktorý objektívne má.

Judikatúra Súdu považuje za *zneužitie práva na podanie sťažnosti* situácie, kedy sú pisatelia motivovaní výhradne politickými pohnútkami, propagandou, záujmom o publicitu, bez toho, aby mali na vyriešení veci skutočný záujem. Ako zneužitie práva na sťažnosť môže byť rovnako chápané určité vystupovanie sťažovateľa voči Súdu, napríklad neposkytnutie súčinnosti v prípade nutnosti doplnenia informácií, vysvetlení, či dokumentov, zavádzanie Súdu uvedením nepravdivých alebo skreslených údajov atď. Tiež ním môže byť používanie provokačných, osočujúcich výrazov v sťažnosti adresovaných Súdu, prípadne žalovanému; to sú však výnimočné prípady.¹⁴⁰

V kauze **Bíro v. Slovensko**¹⁴¹ Súd na základe článku 35 ods. 3 posúdil sťažnosť podávateľa ako zneužívajúcu právo na podanie sťažnosti vzhľadom na skutočnosť, že listy predložené sťažovateľom obsahovali neopodstatnené útoky a urážlivé vyhlásenia smerované voči bezúhonnosti sudcov, súdnych exekútorov, zástupcovi vlády a iným slovenským štátnym orgánom. Sťažovateľovi nebola za jeho výroky vyodená na vnútroštátnej úrovni žiadna zodpovednosť, s výnimkou trestných stíhaní pre urážku sudcu. Pred Súdom s ľútosťou priznal neprimeraný charakter svojich obvinení a hájil sa, že jeho vyhlásenia boli poznačené frustráciou z priebehu konania a nie je ich podľa neho možné považovať za natoľko závažné, aby boli klasifikované ako zneužitie práva na podanie sťažnosti. Súd napriek tomu po zhodnotení všetkých okolností prípadu jeho sťažnosť zamietol.¹⁴²

¹³⁸ Jednotlivé aspekty nezlučiteľnosti budú podrobnejšie rozvedené v nasledujúcej kapitole.

¹³⁹ HUBÁLKOVÁ: *Evropská úmluva o lidských právech a Česká republika...*, s. 50.

¹⁴⁰ PIROŠÍKOVÁ: *Komentár k vybraným článkom Dohovoru...*, s. 184 – 186.

¹⁴¹ Európsky súd pre ľudské práva: Rozsudok zo dňa 8. novembra 2005, *Bíro v. Slovensko*, č. 46844/99.

¹⁴² PIROŠÍKOVÁ: *Komentár k vybraným článkom Dohovoru...*, s. 184 – 186.

3.3.5. Zhrnutie

Súd pristúpi k posudzovaniu sťažnosti v prípade, že splňa podmienky prijateľnosti stanovené v článkoch 34 a 35 Dohovoru. Podľa kritéria vyčerpania vnútroštátnych prostriedkov nápravy musí sťažovateľ v prvom rade využiť všetky dostupné a efektívne prostriedky ochrany svojich práv na národnej úrovni. Štát tak dostáva príležitosť napraviť situáciu predtým, než sa prípad môže riešiť pred medzinárodným orgánom. V prípade, že má sťažovateľ k ochrane svojich práv k dispozícii len jeden vnútroštátny prostriedok, je povinný ho vyčerpať až po najvyššiu možnú úroveň. Ak by pripadalo do úvahy prostriedkov niekoľko, postačí, ak využije tie z nich, ktoré sú k ochrane jeho práv účelné a adekvátne. Prípadné nevyužitie niektorého z prostriedkov musí sťažovateľ náležite odôvodniť.

Ďalšou podmienkou prijateľnosti je uskutočniť podanie v rámci lehoty šiestich mesiacov od prijatia posledného rozhodnutia vo veci na národnej úrovni (po vyčerpaní všetkých opravných prostriedkov). Súd nahliada na dodržiavanie tohto kritéria s istou flexibilitou, bez kladenia administratívnych nárokov a formálnych prekážok. Preto zohľadňuje i skutočnosť, kedy sa sťažovateľ o konečnom rozhodnutí dozvedel, prípadne dozvedieť mal.

Flexibilný prístup Súdu sa prejavuje taktiež pri posudzovaní najnovšieho z kritérií, závažnej ujmy. Vzhľadom na nedávne zavedenie tejto podmienky, interpretácia tohto pojmu je ponechaná na autonómnom výklade Súdu v jeho budúcich rozsudkoch. Očakáva sa však, že by malo odbremeniť Súd od množstva triviálnych sťažností a ponechať mu tak priestor pre riešenie zásadných problémov ochrany ľudských práv.

Okrem riadneho splnenia jednotlivých kritérií prijateľnosti je dôležité, aby sťažnosť nenapĺňala niektorý z dôvodov jej neprijateľnosti. Tými sú anonymita podania, zjavná neopodstatnenosť, zneužitie práva na podanie sťažnosti, nezlučiteľnosť s ustanoveniami Dohovoru, skutočnosť, že sťažnosť je v podstate rovnaká ako sťažnosť, ktorú Súd už v minulosti posudzoval, prípadne sa ňou už zaoberala iná medzinárodná alebo zmierovacia inštitúcia. V takýchto prípadoch Súd sťažnosť odmietne.

Rozsah kompetencií Súdu

Súdu prislúcha hodnotiť otázky prípustnosti individuálnych sťažností v zmysle článku 35 ods. 3 Dohovoru. Oproti niektorým iným podmienkam prípustnosti, ktoré sú viac procesnej povahy, sa však otázky kompetencie v zásade dotýkajú vymedzenia hraníc jurisdikcie Súdu. Súd ich musí preskúmať z vlastného podnetu. Zahŕňajú otázky kto sú

aktívne a pasívne legitimované subjekty k podaniu sťažnosti (*ratione personae*), čo môže byť predmetom sťažnosti (*ratione materiae*) a v akom čase a mieste mohlo dôjsť k uvádzanému porušeniu práva (*ratione temporis* a *ratione loci*).¹⁴³

Ratione loci

Aby sťažnosť spĺňala kritérium *ratione loci*, je dôležité, aby tvrdený zásah do ľudských práv a slobôd zaručovaných Dohovorom a jeho dodatkovými protokolmi nastal v rámci jurisdikcie dotknutého štátu alebo na území, ktoré tento štát účinne kontroluje.¹⁴⁴ V prípade, že skutočnosti predstavujúce predmet sťažnosti nastali mimo územia zmluvného štátu alebo ak nie je možné vyvodiť žiadnu spojitosť medzi týmito udalosťami a štátnym orgánom pôsobiacim mimo jurisdikciu zmluvného štátu, má jeho vláda možnosť vzniesť námietku nezlučiteľnosti *ratione loci*.¹⁴⁵ Túto Súd posúdi v zmysle článku 1 Dohovoru, podľa ktorého práva a slobody uvedené v Dohovore priznávajú zmluvné strany každému, kto podlieha ich právomoci. Príklady právomoci „neobmedzenej na vlastné územie“ žalovaného štátu nachádzame v početnej judikatúre Súdu. Jedná sa o situácie, kedy vydanie alebo vyhostenie osoby zmluvným štátom Dohovoru je spôsobilé ohroziť práva podľa článku 2 (právo na život), článku 3 (zákaz mučenia), zriedkavejšie podľa článku 5 (právo na slobodu a bezpečnosť) alebo článku 6 Dohovoru (právo na spravodlivé súdne konanie) a tým založiť zodpovednosť signatárskeho štátu Dohovoru za prevedené konanie. Súd však prízvukuje, že zodpovednosť tohto štátu počína konkrétnym jeho činom smerujúcim voči osobe nachádzajúcej sa na jeho území, a teda nepochybne v jeho jurisdikcii.¹⁴⁶

Téme územnej aplikácie Dohovoru sa Súd venoval i v prípade ***Drozd a Janoušek v. Francúzsko a Španielsko***¹⁴⁷, ktorý skúmal zákonnosť väznenia sťažovateľov vo Francúzsku podľa článku 5 ods. 1 Dohovoru. K odsúdeniu sťažovateľov došlo na území Andorry a na základe všeobecnej zvyklosti medzi Francúzskom a Andorrou boli väznení vo Francúzsku. Tvrdené porušenie Dohovoru v tomto prípade spočívalo v nerešpektovaní procesných záruk andorrským súdom v zmysle článku 6 ods. 1 Dohovoru.¹⁴⁸ Francúzska vláda namietala, že sťažovatelia pred podaním sťažnosti nevyčerпали všetky vnútroštátne opravné prostriedky.

¹⁴³ HARRIS: *Law of the European Convention...*, s. 787.

¹⁴⁴ ČAPEK: *Evropská úmluva... (I. část – Úmluva)*, s. 741 – 743.

¹⁴⁵ HUBÁLKOVÁ: *Stručná rukojeť...*, *Bulletin advokacie*, zvláštní číslo, s. 30.

¹⁴⁶ PIROŠÍKOVÁ: *Komentár k vybraným článkom Dohovoru...*, s. 103 – 105.

¹⁴⁷ Európska komisia pre ľudské práva: *Rozhodnutie zo dňa 12. decembra 1989, Drozd a Janoušek v. Francúzsko a Španielsko*, č. 12747/87, D.R. č. 64, s. 113.

¹⁴⁸ HUBÁLKOVÁ: *Stručná rukojeť...*, *Bulletin advokacie*, zvláštní číslo, s. 30.

Sťažovatelia naopak argumentovali, že opravné prostriedky uvádzané francúzskou vládou neuplatnili z dôvodu, že ich nepovažovali za daných okolností za dostatočne efektívne. Komisia prípad posúdila a zhodnotila, že opravné prostriedky zmienené francúzskou vládou nemali za následok prepustenie zadržaných, ale skôr náhradu škody, prípadne potrestanie nezodpovedných úradníkov. Následne judikovala, že spomenuté opravné prostriedky nie je možné považovať v tomto prípade za efektívne a námietky francúzskej vlády zamietla ako neopodstatnené.¹⁴⁹

Kauza *Loizidou v. Turecko*¹⁵⁰ rozšírila judikatúru Súdu o ďalšie stanovisko. V tejto súvislosti prehlásil, že zodpovednosť zmluvného štátu Dohovoru je možné uznať, ak v rámci vojenskej akcie (zákonnej alebo nezákonnej) prevádza výkonnú kontrolu oblasti mimo svojho suverénneho územia. Súd konštatoval, že po zohľadnení veľkého počtu vojenských jednotiek aktívne vykonávajúcich svoju činnosť na severnom Cypre je zrejmé, že turecká armáda vykonávala „účinnú celkovú kontrolu nad časťou ostrova“. Na základe týchto skutočností je možné vyvodit' zodpovednosť Turecka za politiku a činnosť Severocyperskej tureckej republiky. Po zvážení všetkých okolností prípadu teda Súd prehlásil, že osoby dotknuté takouto politikou alebo činnosťou spadali pod právomoc Turecka v zmysle článku 1 Dohovoru.¹⁵¹

Čo sa týka sťažností vzťahujúcich sa k závislým územiám, sťažnosť bude posúdená ako nezlučiteľná *ratione loci* v prípade, že zmluvný štát neučinil prehlásenie na základe článku 46 rozširujúce aplikáciu Dohovoru na takéto teritórium.¹⁵² Súd ďalej uznáva také prípady exteritoriálneho výkonu právomoci štátu, ktoré súvisia s aktivitami diplomatických alebo konzulárnych zástupcov v zahraničí, rovnako aj prípady, ktoré nastali na palube lietadiel či lodí registrovaných v zmluvnom štáte. V tejto súvislosti je exteritoriálny výkon právomoci štátu garantovaný priamo ustanoveniami medzinárodných zmlúv alebo medzinárodným obyčajovým právom.¹⁵³

Ratione personae

V súvislosti so zlučiteľnosťou *ratione personae* sa sleduje, či tvrdené porušenie Dohovoru nastalo na strane zmluvného štátu, prípadne či mu je toto porušenie možné pričítať.

¹⁴⁹ ČAPEK,; *Evropská úmluva... (I. část – Úmluva)*, s. 766 – 767.

¹⁵⁰ Európsky súd pre ľudské práva: Rozsudok zo dňa 23. marca 1995, *Loizidou v. Turecko*, č. 15318/89, Series A 310.

¹⁵¹ PIROŠÍKOVÁ: *Komentár k vybraným článkom Dohovoru...*, s. 103 – 104.

¹⁵² ČAPEK: *Evropská úmluva... (I. část – Úmluva)*, s. 744 – 745.

¹⁵³ PIROŠÍKOVÁ: *Komentár k vybraným článkom Dohovoru...*, s. 105.

Zároveň je za nezlučiteľné *ratione personae* možné prehlásiť aj sťažnosti, ktoré spadajú do niektorej z nasledujúcich kategórií:

- sťažovateľovi nenáleží status jednotlivca, nevládnej organizácie, alebo skupiny osôb v zmysle článku 34 Dohovoru,
- sťažovateľ nie je schopný preukázať, že spĺňa podmienky pre priznanie statusu poškodenej osoby (obete) tvrdeného porušenia,
- sťažnosť smeruje proti jednotlivcovi,
- sťažnosť bola podaná proti štátu, ktorý doteraz nie je zmluvnou stranou Dohovoru,
- sťažnosť sa vzťahuje k Protokolu k Dohovoru, ktorý žalovaný štát neratifikoval.

Ratione temporis

Na základe všeobecných princípov medzinárodného práva (princíp ne-retroaktivity medzinárodných zmlúv) môžeme dovodiť, že jednotlivé ustanovenia Dohovoru nie sú záväzné voči tým aktom členského štátu alebo skutočnostiam, ktoré nastali predtým, než Dohovor začal platiť pre túto zmluvnú stranu.¹⁵⁴ Medzinárodné právo priznáva Dohovoru platnosť odo dňa 3. septembra 1953. Nie je stanovený žiaden časový horizont tejto platnosti, jedná sa teda o nástroj zjednaný na dobu neurčitú. Členským štátom nevyplýva povinnosť inkorporovať jeho ustanovenia do svojich vnútroštátnych právnych systémov.¹⁵⁵

Štrasburská judikatúra sa venovala téme *ratione temporis* v kauze **Blečić v. Chorvátsko**¹⁵⁶, kde konštatovala, že Dohovor neprikazuje zmluvným stranám, aby napravili ujmy, alebo vzniknuté škody pred obdobia ratifikácie. Časovo vymedzená jurisdikcia Súdu musí byť určená k presnému času tvrdeného porušenia Dohovoru. Navyše je potrebné zohľadniť skutočnosti i rozsah práv zaručovaných Dohovorom, ktorých nápravy sa sťažovateľ dovoláva. Vnútroštátne sudy nemusia aplikovať Dohovor retroaktívne na zásahy, ktoré nastali pred kritickým dátumom.^{157 158}

¹⁵⁴ ČAPEK: *Evropská úmluva... (I. část – Úmluva)*, s. 744 – 746.

¹⁵⁵ HUBÁLKOVÁ: *Stručná rukojeť...*, *Bulletin advokacie*, zvláštní číslo, s. 32.

¹⁵⁶ Európsky súd pre ľudské práva: Rozsudok zo dňa 8. marca 2006, *Blečić v. Chorvátsko*, č. 59532/00, Reports of Judgments and Decisions 2006-III, § 77 – 79.

¹⁵⁷ ČAPEK: *Evropská úmluva... (I. část – Úmluva)*, s. 839 – 840.

¹⁵⁸ Bývalá Česká a Slovenská Federatívna Republika ratifikovala Dohovor 18. 3. 1992. Po rozpade federácie dňa 31. 12. 1992 sa Česká republika i Slovensko stali členmi Rady Európy ku dňu 30. 6. 1993. Prehlásenia oboch novovzniknutých štátov o ich viazanosti Dohovorom prijal Výbor ministrov Rady Európy spätne ku dňu 1. 1. 1993. Na základe ústavných zákonov o právnom nástupníctve je Česká republika viazaná Dohovorom od dátumu ratifikácie bývalou ČSFR, teda od 18. 3. 1992.

V rámci svojej rozhodovacej činnosti, konkrétne vo veci *Yorgiadis v. Turecko*¹⁵⁹, Súd judikoval, že mu náleží jurisdikcia už od prvého prehlásenia zakladajúceho právo na individuálnu sťažnosť ku Komisii bez ohľadu na to, aké časové obdobie existuje medzi týmto prehlásením a uznaním jurisdikcie Súdu. Príslušnosť *ratione temporis* orgánov vytvorených Dohovorom sa rozširuje i na prípady pretrvávajúceho porušovania, ktoré nastalo pred vstupom Dohovoru do platnosti a po tomto dni stále pokračuje.¹⁶⁰

Všeobecne je možné skonštatovať, že Súd rozdeľuje prejednávane prípady na také, pri ktorých zásah do práv nastal v dôsledku okamžitej skutočnosti a na tie, pri ktorých sa jedná o pokračujúce situácie. Pre prvú skupinu je typické, že hoci okamžitý zásah mal oneskorené účinky alebo po ňom bolo zahájené súdne konanie, rozhodujúcim pre Súd je práve zásah samotný. Ak k zásahu došlo pred ratifikáciou Dohovoru, nespadá prerokovanie prípadu do *ratione temporis* Súdu, a teda Súd nie je v danej veci príslušný.¹⁶¹ Tento názor vyjadril Súd vo veci *Stamoulakatos v. Grécko*¹⁶², kedy odsúdenie sťažovateľa nastalo ešte pred vstupom Dohovoru do platnosti, napriek tomu, že konanie o opravných prostriedkoch sa skončilo neskôr. Na základe rozhodovacej činnosti Súdu môžeme dovodiť, že vymedzenie časovej kompetencie sa posudzuje podľa relevantných skutočností a rozsahu práva, ktorého porušenie sťažovateľ namieta. Súd pritom zohľadňuje konečné rozhodnutie, ktoré mohlo práva obmedziť či porušiť, a to napriek existencii opravných prostriedkov, ktoré umožnili trvanie zásahu. V prípade, že sa vzťahujú námietky podávateľa i na následné konania, Súd uzná svoju časovú kompetenciu.

Do druhej skupiny možných situácií náležia tie, ktoré majú pokračujúcu povahu. Ide o také porušenie práv, ktoré nastalo pred platnosťou Dohovoru, ale stále pokračuje i po tomto dátume. Súd potvrdil tento svoj názor vo viacerých prípadoch vzťahujúcich sa k zásahom do majetkových práv.¹⁶³ Existenciu pokračujúcej situácie Súd potvrdil i v prípade *Cyprus v. Turecko*¹⁶⁴, v ktorom vyhodnotil, že mu náleží kompetencia *ratione temporis* posúdiť námietky porušenia Dohovoru súvisiace so skutočnosťami, ktoré nastali po vstupe Dohovoru do platnosti pre dotknutý štát, pokiaľ je možné ich pokladať za pokračovanie pôvodného stavu. Ak by sa jednalo o námietku alebo otázku spravodlivosti konania, Súd je oprávnený

¹⁵⁹ Európsky súd pre ľudské práva: Rozsudok zo dňa 19. októbra 2004, *Yorgiadis v. Turecko* (č. 1), č. 48057/99, Series A 271, § 24, 33.

¹⁶⁰ ČAPEK: *Evropská úmluva... (I. část – Úmluva)*, s. 747 – 748.

¹⁶¹ HUBÁLKOVÁ: *Stručná rukojeť...*, *Bulletin advokacie*, zvláštní číslo, s. 35.

¹⁶² Európsky súd pre ľudské práva: Rozsudok zo dňa 26. októbra 1993, *Stamoulakatos v. Grécko* (č. 1), č. 12806/87, Series A 271, § 33.

¹⁶³ HUBÁLKOVÁ: *Stručná rukojeť...*, *Bulletin advokacie*, zvláštní číslo, s. 35.

¹⁶⁴ Európsky súd pre ľudské práva: Rozsudok zo dňa 10. mája 2001, *Cyprus v. Turecko*, č. 25781/94, Reports of Judgments and Decisions 2001-IV.

zistiť, či tu bola možnosť napraviť pochybenie pred prvoinštančným súdom v prípravnom konaní, ktoré sa viedlo pred dátumom vstupu Dohovoru do platnosti. Tiež môže zohľadniť procesné pozadie prípadu pred platnosťou Dohovoru.

Ratione materiae

Ratione materiae vymedzuje okruh namietaných porušovaných práv a slobôd na tie, ktoré sú zaručované Dohovorom alebo niektorým z jeho dodatkových protokolov, ktorý rozširuje zoznam chránených práv. Podstatnou podmienkou je, aby žalovaný štát bol signatárom Dohovoru, prípadne konkrétneho dodatkového protokolu. Inak povedané, za nezlučiteľnú *ratione materiae* bude považovaná sťažnosť, ktorá namieta porušenie iných práv a slobôd než tých, ktoré sú zaručované ustanoveniami Dohovoru či jeho protokolov.

Dohovor negarantuje napríklad právo na získanie miesta štátneho zamestnanca, na politický azyl a na vstup a pobyt na území cudzieho štátu, právo na udelenie štátneho občianstva, právo na výkon trestu odňatia slobody v určitej väznici alebo právo na podmienené prepustenie, právo na diplomatickú ochranu, právo na obnovu konania.¹⁶⁵ Rovnako úpravu sociálnych a hospodárskych práv prenecháva až na drobné výnimky iným nástrojom.¹⁶⁶ Zo svojej úpravy tiež vynecháva práva skupinové a kolektívne, reguluje výsostne len práva individuálnej povahy.

Pre praktickú ilustráciu je možné zmieniť sťažnosť *X. v. Nemecko*¹⁶⁷, v ktorej sa sťažovateľ pred Súdom domáhal práva na vydanie vodičského oprávnenia. Vzhľadom na skutočnosť, že takéto právo nie je súčasťou okruhu práv zaručovaných Dohovorom ani jeho protokolmi, Súd sťažnosť odmietol ako nezlučiteľnú *ratione materiae*.

Avšak, skutočnosť, že konkrétne právo nie je zahrnuté v ustanoveniach Dohovoru nemusí nutne znamenať, že ochrana Dohovorom je v danej situácii úplne vylúčená. Napríklad, aj keď Dohovor a jeho protokoly nezaručujú právo na azyl, vyhostenie alebo extradícia jednotlivca do krajiny, kde by mu hrozilo neľudské či ponižujúce zaobchádzanie, by zakladali porušenie článku 3 Dohovoru páchané vysielajúcim štátom. Dohovor teda, aj keď právo na azyl explicitne neobsahuje, v tomto prípade poskytne dotknutému jednotlivcovi nepriamo určitú ochranu.¹⁶⁸

¹⁶⁵ HUBÁLKOVÁ: Stručná rukojeť..., *Bulletin advokacie*, zvláštni číslo, s. 35-38.

¹⁶⁶ Príkladmi takýchto inštrumentov sú Európska sociálna charta alebo Komunitárna charta základných sociálnych práv pracovníkov.

¹⁶⁷ Európska komisia pre ľudské práva: Rozhodnutie zo dňa 6. októbra 1981, *X. v. Nemecko*, č. 9177/80, D.R. 26, s. 255.

¹⁶⁸ HARRIS: *Law of the European Convention...*, s. 801.

Je dôležité podotknúť, že spektrum ľudských práv a slobôd, ktoré má štát povinnosť chrániť na základe svojej príslušnosti k Dohovoru, sa odvíja aj od toho, ktoré z protokolov k Dohovoru ratifikoval. Nie všetky štáty totiž podpísali úplný počet protokolov. Preto v takýchto prípadoch môže mať vecná pôsobnosť Dohovoru dočasne odlišný meritórny rozsah na území rôznych členských štátov. Od niektorých zaručovaných práv sa dokonca štáty môžu za špecificky stanovených podmienok odchýliť (tzv. derogačná klauzula).¹⁶⁹ V žiadnom prípade však nepripadá do úvahy odstúpenie od záväzku v spojení s právom na život (okrem úmrtí spôsobených dovolenými vojenskými činmi), zákazu mučenia, neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania, zákazom otroctva a nevoľníctva a zrušenia trestu smrti.¹⁷⁰

3.4.5. Zhrnutie

Otázky rozsahu kompetencií Súdu rovnako náležia k podmienkam prijateľnosti individuálnej sťažnosti vzhľadom na to, že predstavujú vymedzenie hraníc jurisdikcie Súdu. Ak ktorákoľvek z kompetencií Súdu nie je splnená, Súd sa sťažnosťou nemôže zaoberať. V rámci kompetencie *ratione loci* je podstatné, aby k tvrdenému zásahu do práva došlo na území spadajúceho do jurisdikcie zmluvného štátu Dohovoru, prípadne na území, ktoré tento štát účinne kontroluje. Aby bola naplnená podmienka *ratione personae*, sťažovateľ musí spadať do aktívne legitimovaných subjektov na základe ustanovení Dohovoru, pričom sťažnosť musí smerovať proti štátu, ktorý je jeho zmluvnou stranou. V prípade, že rozhodné skutočnosti uvedené v podaní nastali v čase účinnosti Dohovoru voči členskému štátu, je riadne splnená aj kompetencia *ratione temporis*. A nakoniec je dôležité, aby práva a slobody, ktorých ochrany sa sťažovateľ domáha, zaručovali ustanovenia Dohovoru, prípadne jeho dodatkové protokoly, ktoré žalovaný štát ratifikoval. Vtedy bude naplnená i podmienka kompetencie *ratione materiae*.

¹⁶⁹ K tomu viac vid' ŠIŠKOVÁ: *Dimenze ochrany lidských práv...*, s. 116 – 117.

¹⁷⁰ ŠIŠKOVÁ: *Dimenze ochrany lidských práv...*, s. 116 – 118.

Záver

Systém ochrany ľudských práv v rámci Rady Európy zaistovaný ustanoveniami Dohovoru a jeho protokolov je s určitosťou jedným z najlepšie fungujúcich a najvyspelejších systémov ochrany práv vôbec. Sťažovateľovi je daná možnosť dovoliť sa ochrany svojich zaručovaných práv a slobôd, do zásahu ktorých došlo zo strany niektorého zo signatárskych štátov. Deje sa tak prostredníctvom individuálnej sťažnosti podanej k Európskemu súdu pre ľudské práva.

Sťažnosť, ktorou sa Súd bude zaoberať, musí spĺňať kritériá prípustnosti taxatívne stanovené článkami 34 a 35 Dohovoru. Tými sú vyčerpanie dostupných a účinných vnútroštátnych prostriedkov nápravy, dodržanie lehoty šiestich mesiacov od prijatia posledného rozhodnutia vo veci, závažná ujma sťažovateľa a zlučiteľnosť s ustanoveniami Dohovoru (materiálna, osobná, časová a miestna).

Pravidlo vyčerpania vnútroštátnych prostriedkov nápravy zaisťuje, že jednotlivci dovolávajúci sa na Súde porušenia svojich práv a slobôd, vyčerpal na národnej úrovni všetky dostupné a účinné možnosti ochrany. Táto povinnosť však nie je absolútna, týka sa len využitia adekvátnych a dostupných prostriedkov, ktoré predstavujú možnosť dosiahnutia uspokojivého výsledku vo veci. Nevyžitie niektorého z dostupných prostriedkov musí podávateľ náležite odôvodniť. V niektorých situáciách, za tzv. zvláštnych okolností, môže však Súd pripustiť i podanie, podľa ktorého sťažovateľ nevyužil účinné adekvátne prostriedky ochrany. Jedná sa napríklad o situácie súvisiace s pokročilým vekom sťažovateľa, zlou finančnou situáciou, nesprávnou radou právneho poradcu atď.

Ďalším predpokladom k tomu, aby Súd sťažnosti venoval svoju pozornosť, je dodržanie šesťmesačnej lehoty na podanie sťažnosti, ktorá plynie od okamihu prijatia posledného rozhodnutia vo veci. Po jej márnom uplynutí prieskum sťažnosti už nebude možný. Táto lehota má dopriať sťažovateľovi dostatočne dlhý čas na prípravu všetkých podkladov k jeho prípadu, súčasne však zabezpečuje potrebnú mieru právnej istoty. Aj k posudzovaniu tohto kritéria pristupuje Súd veľmi flexibilne, snaží sa o čo najmenej formálny prístup bez kladenia prekážok administratívneho charakteru. Preto vždy nahliada na dodržanie lehoty vo svetle individuálnych podmienok a skutočností doložených sťažovateľom. Môže napríklad začiatok jej behu určiť ku dňu, kedy sa sťažovateľ o konečnom rozhodnutí dozvedel, prípadne sa dozvedieť mal, na základe procesných pravidiel konkrétneho zmluvného štátu.

Najnovším z kritérií prípustnosti zavedeným Protokolom č. 14 k Dohovoru je existencia závažnej ujmy sťažovateľa. Súd i v tejto oblasti disponuje veľkou mierou flexibility a autonómneho rozhodovania, pretože jednotlivé situácie a okolnosti ešte len čakajú na to, aby boli zdefinované v jeho rozhodnutiach. Závažnosť ujmy posudzuje z objektívnej i subjektívnej stránky, pričom sa zameriava na skúmanie toho, či spôsobená ujma má naozaj zásadný vplyv na život sťažovateľa. Limitmi pre uplatňovanie rozsahu závažnej ujmy sú bezpečnostné klauzule začlenené do ustanovenia článku 35 Dohovoru.

Nevyhnutnou podmienkou prípustnosti sťažnosti je v neposlednom rade i jej zlučiteľnosť s ustanoveniami Dohovoru, ktorá môže mať charakter zlučiteľnosti miestnej, vecnej, osobnej či časovej. V prípade, že sťažnosť nespĺňa tieto kritériá, Súd nie je oprávnený o nej rozhodovať a sťažnosť preto odmietne. I v tejto oblasti sa Súd snaží byť čo najviac ústretovým k záujmom podávateľov. Môžeme to postrehnúť napríklad v rámci zlučiteľnosti osobnej, kedy Súd prisudzuje pojem obete nielen osobe priamo poškodenej, ale i osobe poškodenej nepriamo, či len potenciálne.

Na základe týchto skutočností môžeme konštatovať, že kontrolný mechanizmus Súdu sa so zavádzanými zmenami stáva čoraz viac prepracovaným, predvídavým a zvyšujúcim mieru svojej efektivity. Napriek veľkému množstvu prichádzajúcich sťažností, Súd sa snaží byť čo najviac ľudským, zachovávať si potrebnú mieru flexibility v rozhodovaní a nahliadať na jednotlivé podania s ohľadom na individuálne skutočnosti každého podania. V každom prípade, zdá sa, že je na dobrej ceste poskytovať stále kvalitnejšiu ochranu ľudských práv zaručovaných ustanoveniami Dohovoru a jeho dodatkovými protokolmi a udržiavať tak vysokú úroveň systému ľudsko-právnej ochrany v Európe.

Abstrakt

Ochrana ľudských práv je nevyhnutnou súčasťou právneho poriadku každého demokratického štátu. V rámci európskeho regionálneho systému ochrany zabezpečuje ochranu ľudských práv predovšetkým Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „Súd“). Medzinárodným dokumentom, na základe ktorého je možné domáhať sa ochrany práv pred Súdom, je Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) doplnený o dodatkové protokoly. Na základe článku 34 Dohovoru sa môžu fyzické, právnické osoby a skupiny jednotlivcov domáhať ochrany na medzinárodnej úrovni prostredníctvom podania individuálnej sťažnosti k Súdu. Sťažnosť je možné podať len proti štátu, ktorý ratifikoval Dohovor a jeho jednotlivé protokoly.

K tomu, aby sa Súd sťažnosťou zaoberal, musí spĺňať predpísané náležitosti a podmienky prijateľnosti vymedzené ustanoveniami Dohovoru a zároveň musí spadať do rozsahu kompetencií Súdu. K podmienkam prijateľnosti stanoveným článkami 34 a 35 Dohovoru patrí vyčerpanie právnych prostriedkov nápravy na vnútroštátnej úrovni, šesťmesačná lehota na podanie sťažnosti bežiaci odo dňa prijatia posledného rozhodnutia vo veci, existencia závažnej ujmy sťažovateľa a zlučiteľnosť sťažnosti s ustanoveniami Dohovoru.

Okrem riadneho splnenia jednotlivých podmienok prijateľnosti je dôležité, aby sťažnosť neobsahovala žiaden z dôvodov neprijateľnosti. Tými sú anonymita podania, zjavná neopodstatnenosť sťažnosti, zneužitie práva na podanie sťažnosti, nezlučiteľnosť s ustanoveniami Dohovoru, skutočnosť, že sťažnosť je v podstate rovnaká ako sťažnosť, ktorú Súd už v minulosti posudzoval, prípadne sa ňou už zaoberala iná medzinárodná alebo zmierovacia inštitúcia.

Súd pristupuje k hodnoteniu týchto kritérií pomerne flexibilne. Pri posudzovaní prípadu sa snaží objektívne zohľadniť individuálne okolnosti prípadu a spravodlivo rozhodnúť o tvrdenom porušení práv. Jeho rozhodnutie je konečné a nie je možné sa proti nemu ďalej odvolať.

Mechanizmus ochrany práv realizovaný Súdom je stále zdokonaľovaný, aby čo najefektívnejšie zabezpečoval ochranu ľudských práv a pružne reagoval na meniace sa podmienky spoločnosti. V každom prípade, existencia ľudsko-právneho súdu na medzinárodnej úrovni je veľkým prínosom ochrany práv. Ak by neexistoval, práva poškodené na vnútroštátnej úrovni by sa nikdy nedomohli svojej nápravy.

Abstract

In democratic states the human rights protection is the essential part of each system of law. The European Court of Human Rights (hereafter “the Court”) controls the protection of human rights within the scope of European regional system of human rights protection. The European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (hereafter “the Convention”) is the important international agreement which enables claimants to defend their rights before the Court. On the basis of the Article 34 of the Convention natural persons, artificial persons and groups of individuals can solicit their protection at the international level by filing a petition to the Court. It is only possible to sue the state that has ratified the Convention and its Protocols.

Providing the petition fulfils the specified criteria named by the Articles 34 and 35 the Court will decide the case. The petition has also to fall within the competences of the Court. The exhaustion of the national remedies, the six-month rule, existence of significant disadvantage and the incompatibility of the petition with the Convention belong to the main admissibility requirements of the petition.

Besides the fulfilling the admissibility requirements the petition must not contain any of the inadmissibility reasons. Those are anonymity of the petition, the petition substantially the same, abuse of the right of petition, manifestly ill-founded petition or the petition which had been decided by another international instance before.

The Court judges these criteria rather flexibly. By deciding the case it objectively tries to make provision for the individual circumstances of the case and to consider the alleged violation of human rights equitably. Its judgment is of definite nature and there is no way to enter an appeal against it.

The mechanism of human rights protection realized by the Court is still improving to provide the human rights protection in the most effective way and to respond to the changing conditions in the society. In any case, the existence of the Court is the great contribution to the human rights protection. If it did not exist the rights violated on the national level would never be retrieved.

Kľúčové slová – Key words

ľudské práva, ochrana ľudských práv, Európsky súd pre ľudské práva, rozsah kompetencií Európskeho súdu pre ľudské práva, Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd, individuálna sťažnosť, podmienky prijateľnosti individuálnej sťažnosti, status osoby poškodenej, vyčerpanie vnútroštátnych prostriedkov nápravy, šesťmesačná lehota pre podanie sťažnosti, neprijateľnosť sťažnosti, závažná ujma

human rights, human rights protection, The European Court of Human Rights, competence scope of The European Court of Human Rights, The European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, individual petition, admissibility requirements to individual petition, victim status, exhaustion of domestic remedies, the six-month rule, inadmissibility of the petition, significant disadvantage

Zoznam použitej literatúry

České a slovenské monografie

- CAMERON, Iain. *Úvod do Európskeho dohovoru o ľudských právach*. 1. vydanie. Bratislava: VEDA, 2000, 156 s.
- ČAPEK, Jan. *Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (I. část – Úmluva)*. 1. vydání. Praha: LINDE PRAHA, 2010, 887 s.
- ČAPEK, Jan. *Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (II. část – protokoly)*. 1. vydání. Praha: LINDE PRAHA, 2010, 187 s.
- ČAPEK, Jan. *Právní slovník evropské ochrany lidských práv*. 2. vydanie. Praha: Orac, 2002, 439 s.
- HUBÁLKOVÁ, Eva. *Evropská úmluva o lidských právech a Česká republika (Judikatura a řízení před Evropským soudem pro lidská práva)*. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2003. 743 s.
- Informačná kancelária Rady Európy v Bratislave. *Rada Európy – 800 miliónov Európanov*. 1. vydanie. Bratislava: Informačná kancelária Rady Európy, 2001, 112 s.
- PIROŠÍKOVÁ, Marica. *Komentár k vybraným článkom Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd*. 1. vydanie. Bratislava: EUROIURIS – Európske právne centrum, o.z., 2007, 570 s.
- PROUZOVÁ, Anna. *Evropský soud pro lidská práva*. 1. vydanie. Praha: Linde Praha, a.s., 2004, 186 s.
- SUDRE, Frédéric. *Mezinárodní a evropské právo lidských práv*. 2. vydanie. Brno: Masarykova univerzita v Brne, 1997, 364 s.
- SVÁK, Ján. *Advokát pred európskymi súdmi (praktický sprievodca)*. 1. vydanie. Bratislava: Poradca podnikateľa, spol. s.r.o., 2004, 416 s.
- SVÁK, Ján. *Ochrana ľudských práv (z pohľadu judikatúry a doktríny štrasburských orgánov ochrany práv)*. 1. vydanie. Bratislava: Poradca podnikateľa, spol. s.r.o., 2003, 934 s.
- ŠIŠKOVÁ, Naděžda. *Dimenze ochrany lidských práv v Evropské unii*. 2. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2008, 255 s.

Zahraničná literatúra

- ALSTON, Philip, MACDONALD, Euan. *Human Rights, Intervention, and the Use of Force*. 1st edition. New York: Oxford University Press, 2008. 294 s.
- DONNELLY, Jack. *International Human Rights*. 3rd edition. Denver: Westview Press, 2007. 216 s.
- HARRIS, D.J. a kol. *Law of the European Convention on Human Rights*. 2nd edition. New York: Oxford University Press, 2009, 902 s.
- TOMUSCHAT, Christian. *Human Rights (Between Idealism and Realism)*. 2nd edition. New York: Oxford University Press, 2008. 333 s.

Odborné časopisy

- HUBÁLKOVÁ, Eva. Stručná rukojeť českého advokáta k Evropské úmluvě o lidských právech. *Bulletin advokacie*, 2008, roč. 14, zvláštní číslo, 256 s.

Judikatúra

- Európsky súd pre ľudské práva: Rozsudok zo dňa 23. septembra 1998, *A. v. Spojené kráľovstvo*, č. 25599/94, Reports 1998-VI.
- Európsky súd pre ľudské práva: Rozsudok zo dňa 8. novembra 2005, *Bíro v. Slovensko*, č. 46844/99.
- Európsky súd pre ľudské práva: Rozsudok zo dňa 8. marca 2006, *Blečić v. Chorvátsko*, č. 59532/00, Reports of Judgments and Decisions 2006-III, § 77 – 79.
- Európsky súd pre ľudské práva: Rozsudok zo dňa 10. mája 2001, *Cyprus v. Turecko*, č. 25781/94, Reports of Judgments and Decisions 2001-IV.
- Európsky súd pre ľudské práva: Rozsudok zo dňa 18. júna 1971, *De Wilde, Ooms a Versyp v. Belgicko*, č. 2832, 2835, 2899/66, Series A 12, 33 s.
- Európska komisia pre ľudské práva: Rozhodnutie zo dňa 12. decembra 1989, *Drozd a Janoušek v. Francúzsko a Španielsko*, č. 12747/87, D.R. č. 64, 113 s.
- Európsky súd pre ľudské práva: Rozsudok zo dňa 22. októbra 1981, *Dudgeon v. Spojené kráľovstvo*, č. 7525/76, Series A 45.
- Európska komisia pre ľudské práva: Rozhodnutie zo dňa 3. mája 1988, *Frederiksen a ostatní v. Dánsko*, č. 12719/87, D.R. č. 56.

- Európska komisia pre ľudské práva: Rozhodnutie zo dňa 5. marca 1990, *Gama da Costa v. Portugalsko*, č. 12659/87, D.R. č. 65, 136 s.
- Európska komisia pre ľudské práva: Rozhodnutie zo dňa 6. júla 1988, *Gobrecht v. Rakúsko*, č. 11744/85, D.R. č. 56, 196 s.
- Európsky súd pre ľudské práva: Rozsudok zo dňa 8. júla 2004, *Ilascu v. Moldavsko a Rusko*, č. 48787/99, Reports of Judgments and Decisions 2004-VII, ods. 480.
- Medzinárodný súdny dvor: Rozsudok zo dňa 21. marca 1959, *Interhandel (Švajčiarsko v. USA)*, I.C.J. Reports 1959, 6 s.
- Európsky súd pre ľudské práva: Rozhodnutie zo dňa 1. júna 2010, *Ionescu v. Rumunsko*, č. 36659/04.
- Európsky súd pre ľudské práva: Rozsudok zo dňa 6. septembra 1978, *Klass v. Nemecko*, č. 5029/71, Series A 28, 17 s.
- Európsky súd pre ľudské práva: Rozhodnutie zo dňa 1. júla 2010, *Korolev v. Rusko*, č. 25551/05, Reports of Judgments and Decisions.
- Európska komisia pre ľudské práva: Rozhodnutie zo dňa 2. júla 2002, *Lacko v. Slovensko*, č. 47237/99.
- Európsky súd pre ľudské práva: Rozsudok zo dňa 23. marca 1995, *Loizidou v. Turecko*, č. 15318/89, Series A 310.
- Európsky súd pre ľudské práva: Rozsudok zo dňa 13. júna 1979, *Marckx v. Belgicko*, č. 6833/74, Series A 31, s. 12 - 14.
- Európska komisia pre ľudské práva: Rozhodnutie zo dňa 29. mája 1974, *Monika Berberich v. Nemecko*, č. 5874/72, Yearbook XVII, 386 s.
- Európska komisia pre ľudské práva: Rozhodnutie zo dňa 15. marca 1961, *Nielsen v. Dánsko*, č. 343/57, Yearbook II, 412 s.
- Európsky súd pre ľudské práva: Rozsudok zo dňa 19. októbra 1992, *Open Door and Dublin Well Woman v. Írsko*, č. 14234, 14235/88, Series A 246-A, § 41 – 44.
- Európska komisia pre ľudské práva: Rozhodnutie zo dňa 13. mája 1980, *Paton v. Spojené kráľovstvo*, č. 8416/78, D.R. 19, 244 s.
- Európsky súd pre ľudské práva: Rozsudok zo dňa 26. októbra 1993, *Stamoulakatos v. Grécko (č. 1)*, č. 12806/87, Series A 271, § 33.
- Európsky súd pre ľudské práva: Rozsudok zo dňa 23. novembra 1983, *Van der Musselle v. Belgicko*, č. 8919/80, Series A 70.

- Európsky súd pre ľudské práva: Rozsudok zo dňa 6. novembra 1980, *Van Oosterwijk v. Belgicko*, č. 7654/76, Series A 40, 19 s.
- Európska komisia pre ľudské práva: Rozhodnutie zo dňa 6. októbra 1981, *X. v. Nemecko*, č. 9177/80, D.R. 26, 255 s.
- Európsky súd pre ľudské práva: Rozsudok zo dňa 19. októbra 2004, *Yorgiadis v. Turecko (č. 1)*, č. 48057/99, Series A 271, § 24, 33.

Internetové stránky

- *Rada Európy: Rezolúcia o prístupe k bezpečnej a legálnej interrupcii v Európe. Jurisprudencia Európskeho systému ľudských práv* [online]. Spoločnosť pre plánované rodičovstvo [cit. 28. marca 2011]. Dostupné na <http://rodicovstvo.wordpress.com/interrupcie/pravo/medzinarodne-pravo/>.

Články z elektronického časopisu

- SMEKAL, Hubert. O čtrnácti korunách se nebudeme bavit: 14. protokol se chytil. *Bulletin Centra pro lidská práva a demokraci* [online]. September 2010 [cit. 28. marca 2011]. Dostupné na <http://www.iips.cz/data/files/Centrum%20LP/bulletin%20LP/Vol.%20II/bulletin-LP-II-9.pdf>.
- SMEKAL, Hubert. 14. protokol v akci: Štrasburk využívá nových možností. *Bulletin Centra pro lidská práva a demokraci* [online]. Júl/august 2010 [cit. 28. marca 2011]. Dostupné na <http://www.iips.cz/data/files/Centrum%20LP/bulletin%20LP/Vol.%20II/bulletin-LP-II-7,8.pdf>.

Dokumenty Rady Európy

Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podpísaný 4. novembra 1950, platnosť 3. septembra 1953, CETS No.: 005.

Prílohy:

Formulár individuálnej sťažnosti

Voir Note explicative
See Explanatory Note
Pozri Vysvetľujúcu poznámku
SVK

Numéro de dossier
File-number
Číslo spisu

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME *EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS* **EURÓPSKY SÚD PRE ĽUDSKÉ PRÁVA**

Conseil de l'Europe - *Council of Europe*
Strasbourg, France

Rada Európy
Štrasburg, Francúzsko

REQUÊTE *APPLICATION* **SŤAŽNOSŤ**

présentée en application de l'article 34 de la Convention européenne des Droits de l'Homme,
ainsi que des articles 45 et 47 du Règlement de la Cour

*under Article 34 of the European Convention on Human Rights
and Rules 45 and 47 of the Rules of Court*

**v zmysle článku 34 Európskeho dohovoru o ľudských právach
a článkov 45 a 47 Rokovacieho poriadku Súdu**

IMPORTANT: La présente requête est un document juridique et peut affecter vos droits et obligation
This application is a formal legal document and may affect your rights and obligations.

DÔLEŽITÉ: Táto sťažnosť je právny dokument a môže ovplyvniť Vaše práva a záväzky.

I. LES PARTIES
THE PARTIES
STRANY

A. LE REQUÉRANT/LA REQUERANTE
THE APPLICANT
ŠŤAŽOVATEĽ/ŠŤAŽOVATEĽKA

(Renseignements à fournir concernant le requérant/la requérante et son/sa représentant(e) éventuel(le))
(Fill in the following details of the applicant and the representative, if any)
(Vyplňte nasledujúce údaje o sťažovateľovi/sťažovateľke a prípadnom/ej zástupcovi/kyni)

1. Nom de famille 2. Prénom (s).....
Surname *First name (s)*.....
Priezvisko **Meno**.....
- Sexe: masculin/féminin
Sex: male/female
Pohlavie: mužské/ženské
3. Nationalité 4. Profession
Nationality *Occupation*.....
Štátna príslušnosť **Zamestnanie**.....
5. Date et lieu de naissance.....
Date and place of birth
Dátum a miesto narodenia
6. Domicile.....
Permanent address
Trvalé bydlisko
7. **Tel. číslo**
8. Adresse actuelle (si différente de 6.)
Present address (if different from 6.)
Súčasná adresa (ak odlišná od bodu 6.)
9. Nom et prénom du/de la représentant(e)*
*Name of representative**
Priezvisko a meno zástupcu/kyne*
10. Profession du/de la représentant(e)
Occupation of representative
Zamestnanie zástupcu/kyne
11. Adresse du/de la représentant(e)
Address of representative
Adresa zástupcu/kyne
12. **Tel. číslo** **Číslo faxu**

B. LA HAUTE PARTIE CONTRACTANTE

THE HIGH CONTRACTING PARTY

VYSOKÁ ZMLUVNÁ STRANA

(Indiquer ci-après le nom de l'Etat/des Etats contre le(s)quel(s) la requête est dirigée)

(Fill in the name of the State(s) against which the application is directed)

(Uved'te štát(y), proti ktorému/ým je sťažnosť podaná)

13.

*Si le/la requérant(e) est représenté(e), joindre une procuration signée par le/la requérant(e) en faveur du/de la représentant(e).

A form of authority signed by the applicant should be submitted if a representative is appointed.

Ak je sťažovateľ(ka) zastupovaný/á, treba priložiť splnomocnenie zástupcu/kyne, podpísané sťažovateľom/kou.

II. EXPOSÉ DES FAITS
STATEMENT OF THE FACTS
OPIS SKUTOČNOSTÍ

(Voir chapitre II de la note explicative)
(See Part II of the Explanatory Note)
(Pozri časť II Vysvetľujúcej poznámky)

14.

Si nécessaire, continuer sur une feuille séparée
Continue on a separate sheet if necessary
V prípade potreby pokračujte na samostatnom hárku papiera

III. EXPOSÉ DE LA OU DES VIOLATION(S) DE LA CONVENTION ET/OU DES PROTOCOLES ALLÉGUÉE(S), AINSI QUE DES ARGUMENTS À L'APPUI
STATEMENT OF ALLEGED VIOLATION(S) OF THE CONVENTION AND/OR PROTOCOLS AND OF RELEVANT ARGUMENTS

OPIS NAMJETANÉHO/ÝCH PORUŠENIA/Í DOHOVORU A/ALEBO PROTOKOLOV A ARGUMENTOV NA PODPORU SŤAŽNOSTI

(Voir chapitre III de la note explicative)

(See Part III of the Explanatory Note)

(Pozri časť III Vysvetľujúcej poznámky)

15.

IV. EXPOSÉ RELATIF AUX PRESCRIPTIONS DE L'ARTICLE 35 § 1 DE LA CONVENTION

STATEMENT RELATIVE TO ARTICLE 35 § 1 OF THE CONVENTION

PREHLÁSENIE V ZMYSLE USTANOVENÍ ČLÁNKU 35 ODS. 1 DOHOVORU

(Voir chapitre IV de la note explicative. Donner pour chaque grief, et au besoin sur une feuille séparée, les renseignements demandés sous les points 16 à 18 ci-après)

(See Part IV of the Explanatory Note. If necessary, give the details mentioned below under points 16 to 18 on a separate sheet for each separate complaint)

(Pozri časť IV Vysvetľujúcej poznámky. V prípade potreby odpovedajte na body 16 až 18 na samostatnom hárku papiera, osobitne pre každé namietané porušenie Dohovoru.)

16. Décision interne définitive (date et nature de la décision, organe - judiciaire ou autre – l'ayant rendue)
Final decision (date, court or authority and nature of decision)
Konečné rozhodnutie (dátum, súd alebo iný orgán a druh rozhodnutia)
17. Autres décisions (énumérées dans l'ordre chronologique en indiquant, pour chaque décision, sa date, sa nature et l'organe - judiciaire ou autre – l'ayant rendue)
Other decisions (list in chronological order, giving date, court or authority and nature of decision for each of them)
Iné rozhodnutia (uved'te chronologicky dátum, súd alebo iný orgán a druh každého z rozhodnutí)
18. Dispos(i)ez-vous d'un recours que vous n'avez pas exercé? Si oui, lequel et pour quel motif n'a-t-il pas été exercé?
Is there or was there any other appeal or other remedy available to you which you have not used? If so, explain why you have not used it.
Máte, resp. mali ste k dispozícii iné opravné prostriedky, ktoré ste nevyčerпали? Ak áno, vysvetlite z akých dôvodov.

Si nécessaire, continuer sur une feuille séparée

Continue on a separate sheet if necessary

V prípade potreby pokračujte na samostatnom hárku papiera

V. EXPOSÉ DE L'OBJET DE LA REQUÊTE ET PRÉTENTIONS PROVISOIRES POUR UNE SATISFACTION ÉQUITABLE

STATEMENT OF THE OBJECT OF THE APPLICATION AND PROVISIONAL CLAIMS FOR JUST SATISFACTION

OPIS PREDMETU STAŽNOSTI A PREDBEŽNÉ NÁROKY TÝKAJÚCE SA SPRAVODLIVÉHO ZADOSTŮČINENIA

(Voir chapitre V de la note explicative)

(See Part V of the Explanatory Note)

(Pozri časť V Vysvetľujúcej poznámky)

19.

VI. AUTRES INSTANCES INTERNATIONALES TRAITANT OU AYANT TRAITÉ L'AFFAIRE

STATEMENT CONCERNING OTHER INTERNATIONAL PROCEEDINGS

PREHLÁSENIE O PREDLOŽENÍ VECI INÝM MEDZINÁRODNÝM INŠTITÚCIÁM

(Voir chapitre VI de la note explicative)

(See Part VI of the Explanatory Note)

(Pozri časť VI Vysvetľujúcej poznámky)

20. Avez-vous soumis à une autre instance internationale d'enquête ou de règlement les griefs énoncés dans la présente requête? Si oui, fournir des indications détaillées à ce sujet.

Have you submitted the above complaints to any other procedure of international investigation or settlement? If so, give full details.

Predložili ste vyššieuvedenú sťažnosť inému medzinárodnému vyšetrovaciemu alebo zmierovaciemu orgánu? Ak áno, uveďte podrobnosti.

VII. PIÈCES ANNEXÉES

(PAS D'ORIGINAUX,
UNIQUEMENT DES COPIES;
PRIÈRE DE N'UTILISER NI AGRAFE,
NI ADHÉSIF, NI LIEN D'AUCUNE SORTE)

LIST OF DOCUMENTS

(NO ORIGINAL DOCUMENTS,
ONLY PHOTOCOPIES,
DO NOT STAPLE, TAPE OR BIND DOCUMENTS)

ZOZNAM DOKUMENTOV

(NEPREDKLADAJTE ORIGINÁLY
DOKUMENTOV,
VÝLUČNE ICH FOTOKÓPIE, DOKUMENTY NEPRIPÍNAJTE,
NELEPTE LEPIACOU PÁSKOU ALEBO INÝM SPÔSOBOM NESPÁJAJTE)

(Voir chapitre VII de la note explicative. Joindre copie de toutes les décisions mentionnées sous ch. IV et VI ci-dessus. Se procurer, au besoin, les copies nécessaires, et, en cas d'impossibilité, expliquer pourquoi celles-ci ne peuvent pas être obtenues. Ces documents ne vous seront pas retournés.)

(See Part VII of the Explanatory Note. Include copies of all decisions referred to in Parts IV and VI above. If you do not have copies, you should obtain them. If you cannot obtain them, explain why not. No documents will be returned to you.)

(Pozri časť VII Vysvetľujúcej poznámky. Priložte kópie všetkých rozhodnutí uvedených vyššie v častiach IV a VI. Ak nemáte kópie a nemôžete si ich zadovážiť, vysvetlite prečo. Predložené dokumenty Vám nebudú vrátené.)

21. a).....
b).....
c).....

VIII. DÉCLARATION ET SIGNATURE
DECLARATION AND SIGNATURE
PREHLÁSENIE A PODPIS

(Voir chapitre VIII de la note explicative)
(See Part VIII of the Explanatory Note)
(Pozri časť VIII Vysvetľujúcej poznánky)

22. Je déclare en toute conscience et loyauté que les renseignements qui figurent sur la présente formule de requête sont exacts.
I hereby declare that, to the best of my knowledge and belief, the information I have given in the present application form is correct.
Prehlasujem podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia, že všetky informácie uvedené v tomto formulári zodpovedajú skutočnosti.

Lieu/*Place*/**Miesto**
Date/*Date*/**Dátum**

(Signature du/de la requérant(e) ou du/de la représentant(e))
(Signature of the applicant or of the representative)
(Podpis stažovateľa/ky alebo zástupcu/kyne)